

Sanoma Osakeyhtiö

**Toimintakertomus
vuodelta
1975**

Sanoma Osakeyhtiö Toimintakertomus vuodelta 1975

Sisältö

Hallituksen puheenjohtajan katsaus	3
Sanoma Osakeyhtiön hallituksen kertomus tilivuodelta 1975	
Yleistä	7
Sanoma Osakeyhtiö v. 1975	7
Sanomalehtiryhmä	8
Aikakauslehti- ja kirjaryhmä	10
Sanomapaino	11
Hallinto	12
Talous	13
Suunnittelu- ja kehitysryhmä	13
Ammattikoulu	13
Lehtikuva Oy	14
Tuloslaskelma	15
Tase	16
Liitetiedot	16
Hallitus	19
Ehdotus voittovarojen käytöstä	19
Tilintarkastuskertomus	18
Tilastoja	20
Tervetuloa renessanssi	21
Graafisen teollisuuden tulevaisuus	23
Sopimukset ja luottamushenkilöt	29
Johtajisto 31.12.1975	31
Päätoimittajat	31

Sanoma Osakeyhtiö

Numeroina

	1975	1974
Liikevaihto	264,7 mmk	216,8 mmk
Tulos	6,0 mmk	4,4 mmk
Palkat	102,2 mmk	85,0 mmk
Taseen loppusumma	212,1 mmk	173,0 mmk
Osakepääoma	7,1 mmk	7,1 mmk
Henkilökunta	2390 henkeä	2362 henkeä
Jakajat	1689 henkeä	1551 henkeä
Asiamiehet	3858 henkeä	3765 henkeä
Paperin kulutus	44,4 milj. kg	49,4 milj. kg
Painoväriin kulutus	0,73 milj. kg	0,77 milj. kg

Vuosi 1975 elettiin Suomessa taloudellisten vaikeuksien odotuksessa. Poliittisista syistä jo aikaisemmin tarpeelliset toimenpiteet rahapolitiikan tervehdyttämiseksi toteutettiin meillä myöhään. Tämä rahamarkkinoiden myöhästyneen kiristämisen ja laskevan konjuktuurin kaksoisvaikutus alkoi tuntua teollisuudessa viime vuoden toisella puoliskolla. Meillä ei tapahtunut pehmeää laskua lamaan. Tästä syystä monet alat joutuivat odotettuja suurempiin vaikeuksiin.

Tämä yleissääntö päti myös graafisen teollisuuden aloilla. Sanoma Osakeyhtiössä tilanteeseen oli valmistauduttu rationalisointi- ja säästötoimin sekä tehostamalla myyntityötä, minkä vuoksi laman vaikutus yhtiön tuloksissa merkitsi lähinnä kasvun tasaantumista.

Alkaneesta vuodesta odotetaan yleisesti ottaen viime vuotta vaikeampaa. Samalla kansantaloudellinen pakko jatkaa kireää rahapolitiikkaa ja pyrkii kuluksen rajoittamiseen siirtävät kasvunäkymät eri aloilla tulevaisuuteen.

Yhtiömme asema graafisessa teollisuudessa on kuitenkin vahva. Ja vaikka viime vuoden tulos on arvioitava lähinnä keskinkertaiseksi, kasvuun tulevaisuudessa pitää luottaa.

Sanomala-suunnitelman toteuttamisen aloittaminen merkitsee juuri tätä. Se on välttämätön, jos yhtiö haluaa pysyä ajan ja muuttuvien vaatimusten tasalla. Valitun toteutuksen lähtökohta on tietenkin nykyhetki ja nykytilanne, pyrkimys taloudellisuuteen. Ensimmäiset hankintasopimukset onkin allekirjoitettu. Rakentaminen ja investoinnit tapahtuvat vaiheittain, mikä jättää mahdollisuuden mukautua uusiin tilanteisiin ja vaatimuksiin. Työolosuhteiden ja työnteekijöiden viihtyvyyden kohdalla tavoitteena pysyy alusta alkaen korkea taso.

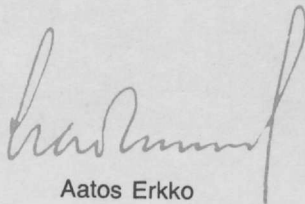
Yhtiömme toiminnan perinnäisenä runkona oleville Helsingin Sanomille vuosi 1975 merkitsi levikin lievää kasvua. Ilmoituskokojen ja -myynnin supistumisen vuoksi sivumäärät vähenivät vuodesta 1974. Päättynyt vuosi sisälsi vaativia uutistapahtumia kuten Etykin päätöskokouksen. Ulkomaankirjeenvaihtajien verkossa toteutettu Moskovan ja Washingtonin kirjeenvaihtajapaikkojen perustaminen merkitsi lehdelle omaa suoraa linjaa kansainvälisen politiikan pääkaupunkeihin.

Ilta-Sanomien menestys 1975 on ollut hyvä. Osan vuotta jatkunut kilpailutilanne piristi lehteä ja johti iltapäivälehtien levikin nousuun, mikä kehitys jäi pysyväksi myös kilpailun kadottua.

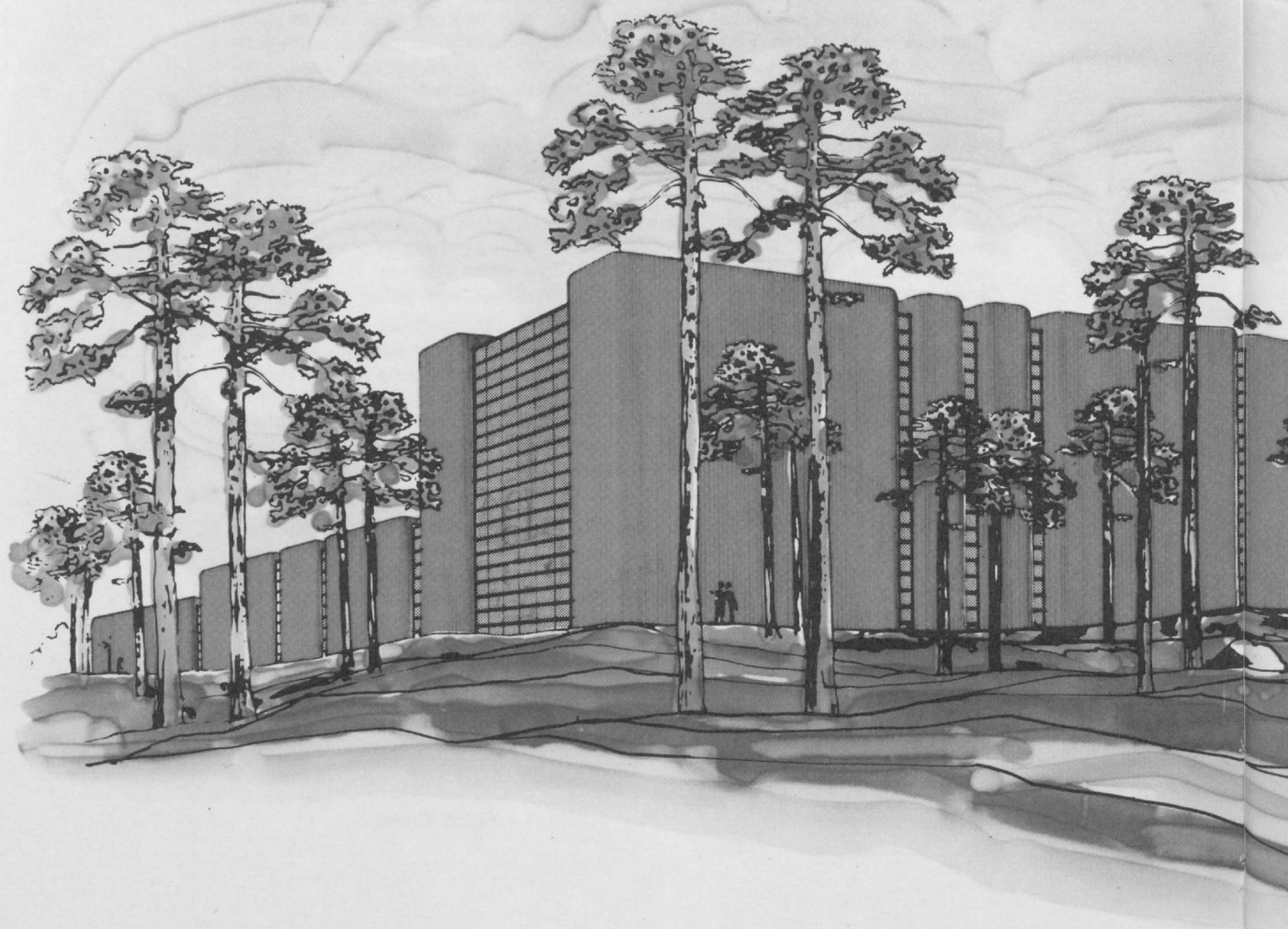
Aikakauslehtimarkkinoita on hallinnut epävarmuus ja markkinoiden heikentyminen, mikä on heijastunut lehtivalikoimiin. Yhtiön kohdalla osoitus tästä oli Viikkosanomien lopettaminen pitkäaikaisen toiminnan jälkeen. Tällä alalla tilanne jatkuu samana, ja vaikeudet joudutaan toteamaan yhä suuremmiksi.

Alkaneen vuoden tai tulevaisuuden näkymistä on tällä hetkellä vaikeaa antaa ennusteita. Maamme kohdalla lehdistön ongelmat eivät ole pelkästään taloudellisia. Uhattuna on myös riippumaton lehtimiestyö sellaisena kuin se meillä on perinteisesti ymmärretty. Se on sisältänyt pyrkimyksen puolueettomuuteen ja tarkkuuteen tiedottamisessa, eri mielipidesuuntien kantojen esittelyyn lehden palstoilla. Se seikka, ettei tätä ymmärretä, osoittaa runsaan puolen vuosisadan tasavaltalaista demokratiaa jättäneen opettamatta meille suomalaisille, mitä mielipiteen vapaudella tarkoitetaan.

Vaikeuksista huolimatta tulevaisuuteen on suhtauduttava luottavasti. Meidän kuten kaikkien suomalaisten on totuttauduttava ajatukseen, että työ ja sen tarkkuus ja taloudellisuus ovat tärkeimmät elämisen tason takeet. Ihmeitä ei kannata odottaa. Yhtiön toiminnan ohjenuorana pysyy kehittyminen ajan mukana, työllisyyden takaaminen koko henkilökunnalle ja työolosuhteiden parantaminen.

Aatos Erkko

SANOMALA

SANOMALEHTIPAINO MARTINKYLÄNTIELTÄ

Yhtiön tulevaisuuden kannalta tärkeä askel otettiin, kun päätettiin muuttaa yhtiön sanomalehdet offsetmenetelmällä painettavaksi. Laitteiston hankintasopimuksen allekirjoitustilaisuudessa olivat laitteen toimittajayhtiön Rockwell Internationalin edustajat Mr Les Kraft (vas.), Mr Hal Lowry ja varapääjohtaja Louis M. Putze sekä Sanoma Osakeyhtiön edustajina johtaja Jaakko Rauramo, toimitusjohtaja Aatos Erkko ja varatoimitusjohtaja Väinö J. Nurmimaa.

Martinlaakson radan avajaiset pidettiin toukokuun lopulla. Martinlaakson asemalla vasemmalta ylipormestari Teuvo Aura, toimitusjohtaja Aatos Erkko, pääjohtaja K. J. Temmes, kaupunginjohtaja Lauri Lairala ja pääjohtaja Paul Paavela.

Sanoma Osakeyhtiön hallituksen kertomus tilivuodelta 1975

Yleistä

Vuosi 1975 oli jo toinen perättäinen taloudellisesti vaikea vuosi maassamme. Inflaatio voimistui entisestään. Se oli vuositasolla 18 %:n luokkaa, eräs suurimmista Euroopassa. Samoin vaihtotaseen kehitys jatkui entistä epäsuotuisampana päättyen 8.100 mmk:n vajaukseen. Myös työllisyystilanne huononi, varsinkin vuoden loppupuolella. Lomautuksia ja vajaita työviikkoja esiintyi vuoden alkupuolellakin.

Inflaation ja vaihtotasevajauksen torjumiseksi Suomen Pankki noudatti jatkuvasti kireää rahapolitiikkaa kiristäen sitä entisestään rajoittamalla pankkien rediskonttausoikeutta. Tämä vaikutti rajoittavasti pankkien luotonantomahdollisuuksiin ja mm. teollisuuden kykyyn tuottaa varastoon ja siten ylläpitää työllisyyttä huonon kysynnän aikana. Se vaikutti myös puunjalostusteolli-

suuden mahdollisuuksiin puukauppojen rahoittamiseen. Kun myyntihintojen lasku lisäksi edellytti raaka-aineen hankintahinnan alentamista kannattavuuden säilyttämiseksi oli seurauksena puukauppojen voimakas vähentyminen.

Eduskuntavaalit eivät aiheuttaneet suuria muutoksia puolueiden väliin suhteisiin. Siten ne eivät oleellisesti muuttaneet poliittista tilannetta, jolta hallitusyhteistyötä voitiin jatkaa. Tästä johtui, että jouduttiin turvautumaan virkamieshallitukseen. Syksyllä tasavallan presidentin puututtua tilanteeseen syntyi pääministeri Martti Miettusen viiden puolueen hallitus, jonka päätehtäväksi tuli työllisyystilanteen hoitaminen. Hallituksen työ uhkasi kariutua heti alkuun, mutta sovitteluratkaisu löytyi ja näin selvittiin alkuvaikeuksista.

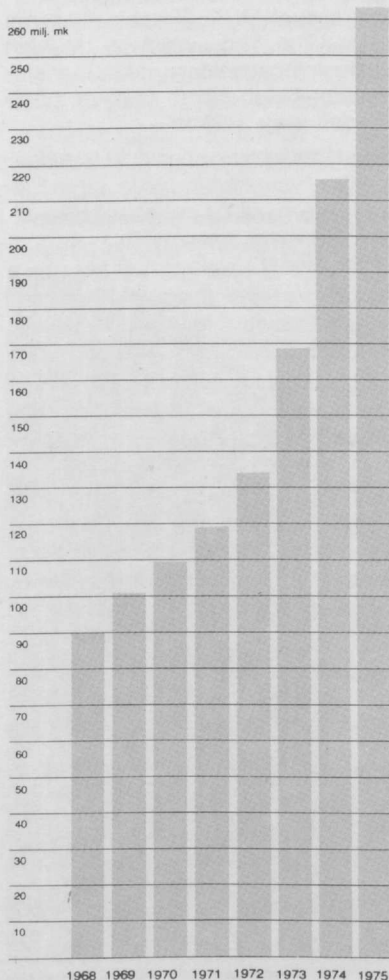
Vuosi 1975 oli Suomessa selvästi taloudellisen taantuman vuosi.

ryhmien kertomuksista käy ilmi. Tässä yhteydessä todettakoon Helsingin Sanomien ilmoitusmäärien selvä lasku toukokuusta alkaen edellisen vuoden tasoon verrattuna ja aikakauslehtien heikko kehitys sekä Sanomapainon kiristynyt työllisyystilanne.

Toisaalta voidaan todeta, että Helsingin Sanomien levikki jatkoi tasaista nousuaan. Ilta-Sanomien levikki ylitti vuoden toisella puoliskolla 100 000 kappaleen rajan ja aikakauslehti- ja kirjankustannusryhmä markkinoi eräitä uusia tuoteryhmiä menestyksellisesti. Vaikka talouslaman vaikutukset selvästi tuntuvatkin yhtiön käyttötuloksessa, muodostui kokonaistulos kuitenkin edellisvuotista paremmaksi.

Erittäin merkittävänä on yhtiön toiminnan tulevaisuuden kannalta pidettävä siitä edistystä, mikä Sanomala-suunnitelman toteuttamisessa vuoden 1975 aikana tapahtui. Pitkällisten tutkimusten ja neuvottelujen jälkeen voitiin 18. 9. 1975 allekir-

Sanoma Osakeyhtiön liikevaihto

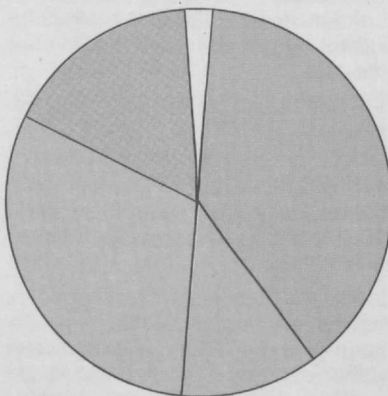

Sanoma Osakeyhtiö vuonna 1975

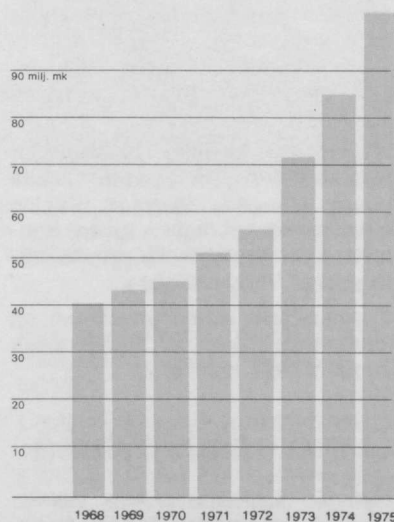
Yleiskatsaus

Huolimatta siitä, että maamme talous eli syvenevän laman vuotta, voidaan yhtiön toimintaan ja sen tuloksiin olla vuoden 1975 osalta tyytyväisiä. Laman vaikutukset tuntuivat tosin meilläkin, kuten toiminto-

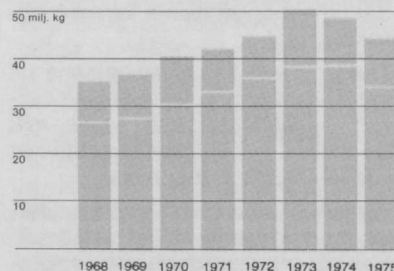
Liikevaihdon 264.683.535,71 mk jakautuminen eri kustannuseriin

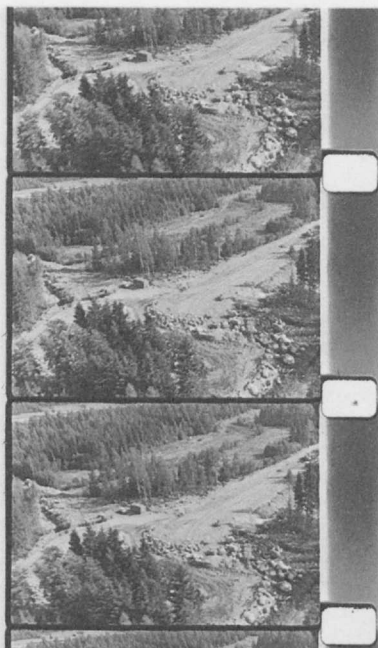

Sanoma Osakeyhtiön maksamat palkat

Paperin kulutus Sanoma Osakeyhtiössä
— sanomalehtipainon osuus

Sanomalan työmaan rakennusaikaiset tapahtumat tallennetaan filmille. Kertyneestä materiaalista on myöhemmin mahdollista tehdä esimerkiksi lyhytelokuva.

Eduskuntavaalit olivat yksi vuoden 1975 tärkeimmistä uutistapahtumista. Ludviginkadun lehtilatomossa oli vaaliyönä tavallista vilkkaampaa. Toimitussihteeri Timo Hankomäki tutkimassa ensimmäistä painosta samalla, kun taittajat Antti Ryhänen, Pentti Lindell, Erkki Närvi, Urpo Huttunen ja Olavi Melender rakentavat uutta painosta. Hankomäen takana selin apulaistoimituspäällikkö Jukka Ollila sekä toimittaja Arto Astikainen.

joittaa Rockwell yhtymään kuuluvan MGD Graphic Systems'in kanssa hankintasopimus. MGD toimittaa Sanomalaan 21 yksikköisen Goss-offset rotaation. Lisäksi sopimus sisältää option toiseen samanlaiseen koneeseen. Sähkökäytön koneisiin toimittaa Strömberg.

Edellämainittu kone toimitetaan syksyllä 1976. Painokonehallin, postituksen ja paperivaraston käsittävän rakennuksen maanrakennustyöt aloitettiin syksyllä, urakoitsijana toimii Lemminkäinen Oy. Varsinaisen rakennustyö aloitetaan keväällä 1976.

Sanomalan rahoitusta koskevat neuvottelut käytiin vuoden toisella vuosipuoliskolla. Suomen Pankin myönnettyä tarvittavan luvan, hankittiin noin puolet lasketusta luottotarpeesta Yhdysvalloista.

Ensimmäisen rakennusvaiheen on suunniteltu olevan tuotannossa vuoden 1977 lopulla.

Sanomalehtiryhmä

Ryhmän liiketaloudellinen yleistavoite on vuosina 1973 ja 1974 saavutetun katetuottoasteen säilyttäminen Helsingin Sanomien ja Ilta-Sanomien jatkuvan kehittämisen sekä Sanomala-investoinnin varmistamiseksi.

Tärkeimpänä kehitystavoitteena oli toimituksellisen automaatioesivetyksen jatkaminen. Sen mukaisesti laadittiin menetelmäsuositukset vuoden loppuun mennessä.

Tuotannollisina tavoitteina toteutettiin suunnitelmien mukaisesti ilmoitustuotannon saattaminen valola-

donnaan piiriin sekä 10-palstaisuuteen siirtyminen tekstinjälkeisten ilmoitusten osalta 1.7.1975 alkaen.

Toimintavuonna valmistui myös ryhmän kokonaistaloudellinen tietokoneohjattu simulointimalli.

Taloudellinen lama vaikutti etenkin Helsingin Sanomien tekstinjälkeisen ilmoitustilan menekkiin, joka kääntyi jyrkkään laskuun vuoden toisella puoliskolla.

Tehostetut markkinointiponnistelut, lähinnä merkkitarailmoittelun lisäämiseksi, korvasivat osittain menetykset vuoden viimeisellä neljänneksellä.

Taloudellinen lama ei vaikuttanut kielteisesti lehtien levikkeihin. Asetetut tavoitteet saavutettiin ja ylitettiin.

Ilta-Sanomat oli toukokuussa jälleen maamme ainoa iltapäivälehti mikä asetti erityisen vastuun lehden toimitukselle sekä markkinoinnille. Lehden levikin kasvu oli osoitus lukijakunnan myönteisestä suhtautumisesta.

Vuoden huomattavin yksittäinen uutistapahtuma oli Helsingissä järjestetty Euroopan turvallisuuskokouksen päätösvaihe. Kokouksen johdosta Helsingin Sanomat julkaisi 30.7. pääkirjoituksensa kahdeksalla kielellä.

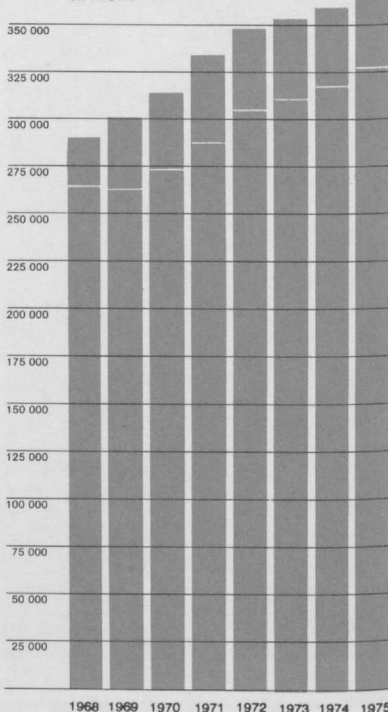
Indokiinan taistelujen päättyminen, Välimeren alueen selkkaukset, Urho Kekkosen 75-vuotispäivä sekä valtiolliset vaalit syyskuussa olivat vuoden merkittäviä uutistapahtumia.

Sanomala-projektin osalta vuosi oli tärkeiden päätösten aikaa. Sanomala-tontin käyttösuunnitelman

pääperiaatteet hyväksyttiin, samoin sanomalehtipainon paperivarastointeen käsittävän ensimmäisen työvaiheen rakennusten ulkonäkö, tilavuudet ja yleisjärjestelyt. Offset-sanomalehtitiraatiot päätettiin pitkäaikaisten ja perusteellisten neuvottelujen jälkeen hankkia Rockwell International MGD Graphic Systems Group'ilta Yhdysvalloista. Muiden kuin painokoneiden osalta hankintaneuvottelut olivat vuoden päättyessä vielä kesken.

Kustannusnousut pysyivät ennakoii-

Helsingin Sanomien keskimääräinen levikin kehitys sunnuntaisin — arkisin

dun suuruusina lukuun ottamatta ja-
kelukustannusten odotettua suu-
rempaa kasvua.

Helsingin Sanomien tekstinjälkeiset
ilmoituspalstat muutettiin heinäkuun
alusta 10-palstaisiksi. Näin saavu-
tettiin paperinkulutuksessa tuntuva
säästö. Tämän sekä vähentyneiden
ilmoitusmäärien vuoksi lehden ko-
konaissivuluku jäi pienemmäksi
kuin vuonna 1974.

Lehden toimituksellisen sisällön
osuus säilyi vähentymättömänä.
Moskovan ja Washingtonin kirjeen-
vaihtajat aloittivat toimintansa.

Helsingin Sanomien keskimääräi-
nen nettolevikki koko vuodelta saa-
vutti ennätyslukeman, arkisin
327 275 kpl ja pyhinä 365 809 kpl.
Lisäystä edelliseen vuoteen verrat-
tuna oli vastaavasti 2,6 % ja 1,9 %.

Merkittävänä tekijänä levikin kehi-
tyksessä on pidettävä ns. säästöti-
lausjärjestelmän lopullista läpimur-
toa entistä parempana ja asiakkaille
helpompana tilausmenettelynä.

Helsingin Sanomissa julkaistiin
39 550 palstametriä ilmoituksia ar-
voltaan 143,7 mmk. Metrimäärä las-
ki 8,5 %, mutta laskutus nousi
13,7 % edelliseen vuoteen verrattu-
na.

Ilta-Sanomien nettolevikki saavutti
ennätysluvun 98 045 kpl (lisäys
9,8 %). Toisen vuosipuoliskon levik-
ki ylitti ensimmäisen kerran 100 000
kappaleen rajan.

Ilta-Sanomien levikkiuutot olivat
24,4 mmk ja lisäys edelliseen vuo-
teen 64 %. Tähän vaikutti osaltaan
irtonumerohinnan nousu 0,70 mk:
sta 1 mk:aan vuoden alussa.

Ilta-Sanomissa julkaistiin 2 543
palstametriä ilmoituksia arvoltaan
4,0 mmk. Metrimäärä kasvoi 11,2 %
ja laskutusarvo 46,3 %.

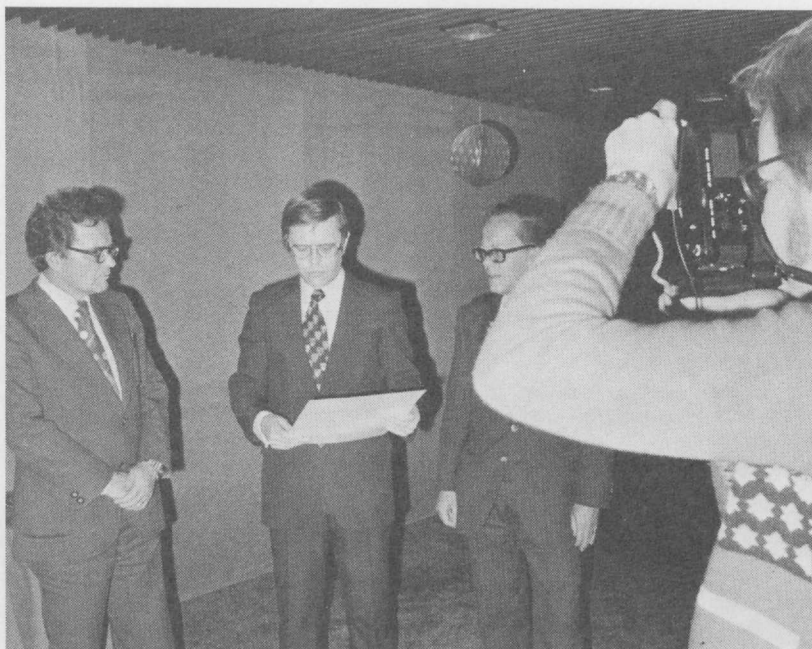
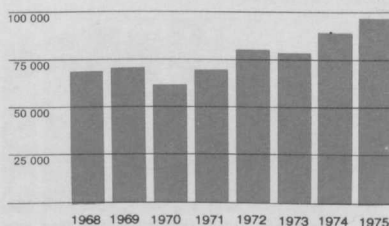
Paperin kulutus omissa lehdissä oli
yhteensä 34 070 tonnia. Vähennys
12,8 % edellisestä vuodesta johtui
sekä ohuempien paperilaatujen
käytöstä että sivuluvun supistumi-
sesta.

Lehtipainossa valmistettiin asiakas-
toinä mm. lehtiä Sana, Ratas, Kristi-
tyn vastuu ja Insinööriutiset.

Helsingin Sanomien lähinnä var-
haisnuorisolle kohdistettuun urhei-
lutapahtumien sarjaan sisältyivät
seuraavat lajit:

Kaivopuiston maraton ja mini-
maraton
Hopeasompa talvikisa

Ilta-Sanomien levikin kehitys

Helsingin Sanomien artikkelitoimittaja Jaakko Okker palkittiin joulukuussa Suomen Kuvalehden 20 000 markan journalistipalkinnolla. Palkinto jaettiin nyt ensimmäisen kerran. Kuvassa vasemmalta päätoimittaja Mikko Pohtola, toimittaja Jaakko Okker ja palkintolautakunnan puheenjohtaja Erkki Salonen.

Helsingin Sanomien Kuopion ja Oulun aluevalokuvaajien autoihin asennettiin siirrettävät radiopuhelimet, joilla saa yhteyden maan joka kolkkaan. Myös Helsingin toimituksella on käytössään radiopuhelin. Kuvassa toimittaja Timo Rautava reportaasimatkal-
la Perämerellä.

Jukolan viesti ja Venlojen juoksu
Optimistijollien SM-purjehdus
Nappulajalkapalloilun ja
SM-turnaus
Siniviitauinnit

Hopeasompa talvikisa on maailman
laajin hiihtokilpailutapahtuma. Vä-
hälumisesta talvesta huolimatta sii-
hen osallistui yli 157 000 kilpailijaa.

Edellisenä vuonna aloitettuja ohjel-
moituja vierailuja yhtiön toimitiloihin
jatkettiin. Niihin osallistui lähes
1 000 henkeä.

Mainostoimistojen henkilökunnille
alettiin syyskuussa järjestää tutus-
tumiskäyntejä lehtien ilmoitusosas-
toille ja tuotantotiloihin.

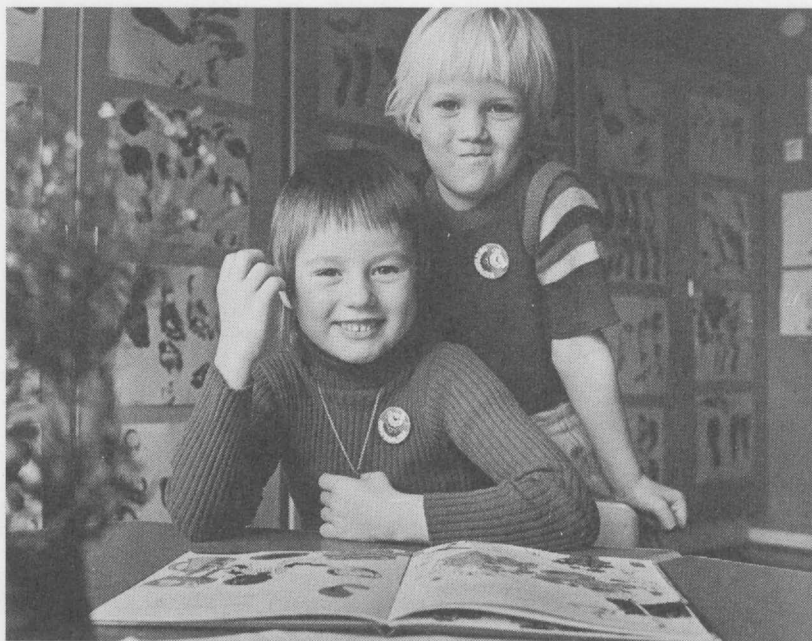
Henkilökunnan määrä 31.12.1975
oli 1 310. Tämä jakautui siten, että
toimihenkilöitä oli 357, myyntihenkilö-
itä 37, toimittajia 354 ja työnteki-

jöitä 562. Jakajia oli 1 689, joista
Helsingissä 584. Asiamiehiä oli
3 858.

Lehtipainon kone- ja laiteinvestoin-
nit sekä kuljetusvälineinvestoinnit
olivat 1,9 mmk. Huomattavin yksit-
täinen vuoden kuluessa käyttöön
saatu laitetäydennys oli Linotron
505 valolatomakone apulaitteineen.

Ryhmän kokonaisinvestoinnit olivat
2,2 mmk eli saman suuruiset kuin
edellisenä vuonna. Kaikkia suunnit-
teluja investointeja ei toteutettu.

Huolimatta laskusuhdanteesta ryh-
män kokonaistulos ylitti asetetun ta-
voitteen vajaalla prosenttiyksiköllä.
Suhteellinen kannattavuus heikkeni,
mutta tulosta on silti pidettävä
tydyttävänä, kun otetaan huo-
mioon ilmoitusmäärien jyrkkä lasku
toisella vuosipuoliskolla.

Toukokuussa aloitti toimintansa lasten kirjakerho. Sen suosio on ylittänyt odotukset. Vuoden lopussa kerhossa oli jäseniä 35 000. Kuvassa kerhon 30 000:s jäsen Susanna Kiilapuro Tammisaaresta. Takana hänen ystävättärensä Minna Valkeapää — molemmilla kerhon merkit rinnassaan.

Aikakauslehti- ja kirjaryhmä

Ryhmän toiminta perustui neljään tuotelinjaan: aikakauslehdet, ilmoitukset, kirjat ja erikoistuotteet.

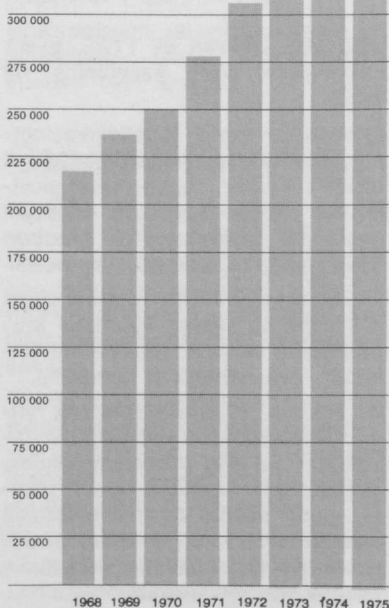
Aikakauslehtialalle oli ominaista pienille markkinoille liian suuri lehti-valikoima sekä sen aiheuttama kireä kilpailu, joka yhdessä kustannusten nousun kanssa koetteli voimakkaasti lehtien kannattavuutta. Tilanne johti edelliseen vuoteen verrattuna kokonaislevikkien laskuun, lehtien omistajien vaihtumiseen ja lehtien lakkauttamisiin. Yhdeksän suurimman aikakauslehtikustantajan keskimääräinen yhteis-

levikki laski edellisvuotisesta noin 4,0 % ja volyymi (levikki $\times$ ilmestymistiheys) noin 6,5 %. Suurimmat lehtikohtaiset levikkien laskut tapahtuivat yleislehtien ja erityisesti naistenlehtien kohdalla. Erikoislehdet sen sijaan menestyivät paremmin eräiden niistä lisätessä jonkin verran levikkiään edellisvuotiseen verrattuna. Vuoden alkupuolen aallonpohjan jälkeen tapahtui toisella vuosipuoliskolla jonkin verran elpymistä.

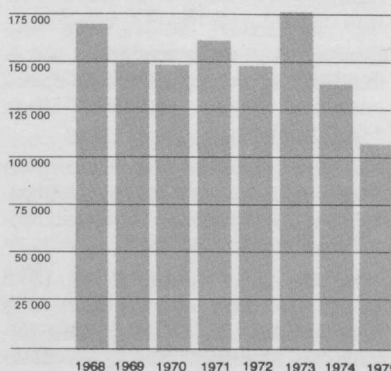
Vuoden aikana yhteensä kuudesta merkittävämmästä lopetetusta lehdestä kaksi oli yleisaikakauslehtiä, yksi naistenlehti, yksi sarjakuvalehti, yksi lukemisto ja yksi ns. seksilehti. Merkittäviä uusia lehtiä ei aloitettu.

Alan kannattavuutta rasittavat kustannusten nousut jatkuivat. Postimaksut ja palkkakustannukset nousivat inflaatiota nopeammin. Painopaperin hinnat kohosivat vuoden vaihteessa vakiintuen kuitenkin näin saavutetulle tasolle. Kustannusten nousun vuoksi lehtien hintoja korotettiin.

Aku Ankka

Me naiset

Ryhmän lehtien osuus yhdeksän suurimman aikakauslehtikustantajan kaikkien lehtien yhteisestä vuosivolyymistä (levikki $\times$ ilmestymistiheys) oli vuoden I puoliskolla 25 % ja II puoliskolla 24,6 %. Nämä osuudet merkitsivät ensimmäistä sijaa aikakauslehtikustantajien suuruusjärjestyksessä. Levikkiosuuksien perusteella (I/75 16 %, II/75 15,9 %) Sanoma Osakeyhtiö sijoitui neljänneksi.

Ryhmän ohjelmassa oli vuoden aikana kuusi lehteä: Me naiset, Kodin Kuvalehti, Viikkosanomat, Aku Ankka, Kansa Taisteli — miehet kertovat ja Suuren Käsityökerhon samanniminen jäsenlehti. Seuraava asetelma osoittaa levikkikehityksen edelliseen vuoteen verrattuna koko vuoden virallisten keskimääräislevikkien osalta:

	1974	1975	+/-
MN	142.015	110.618	- 31.397
KK	91.611	86.448	- 5.163
VS	60.381	50.849	- 9.532
AA	313.139	317.571	+ 4.432
KT	50.944	47.846	- 3.098
SK	56.752	97.307	+ 40.555

Viikkosanomien julkaiseminen lopetettiin vuoden viimeiseen numeroon. Lopettamispäätöksen syynä oli lehden pitkälläkin tähtäyksellä näyttämä tappiollisuus.

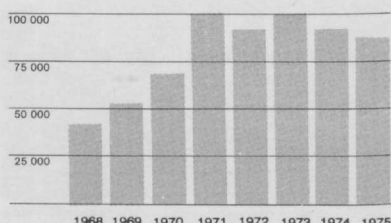
Myytyjen ilmoitussivujen kokonaismäärä oli 1 065 sivua. Tämä oli 567 sivua vähemmän kuin edellisellä vuonna. Markkamääräinen myynti laski 21,5 %. Vähennyksessä kuvastuvat levikkien laskun ja taloudellisten vaikeuksien vaikutukset.

Lehtien sivumäärät olivat seuraavat, suluissa nelivärisivujen osuudet kokonaissivumäärästä. Me naiset 4 960 (2 457), Kodin Kuvalehti 2 452 (1 156), Viikkosanomat 3 920 (826), Aku Ankka 1 670 (1 670), Kansa Taisteli 436 (3) ja Suuri Käsityökerho 900 (603).

Kirjojen kustantamisessa keskityttiin edelleen huokeahintaisiin sarjakuvajulkaisuihin, koko perheelle tarkoitettuihin tietoa kartuttaviin kirjoihin, satukirjoihin ja muuhun lastenkirjallisuuteen sekä lahjaksi sopiviin suurikokoisiin sarjakuvakirjoihin. Kirjoja myytiin kirjakauppojen, lehtipisteiden ja valintamyymälöiden kautta sekä postimyymälinä suoraan ostajille. Kirjakauppamyymälinä kehittyi suotuisasti.

Merkittävä tapahtuma oli Lasten

Kodin kuvalehti

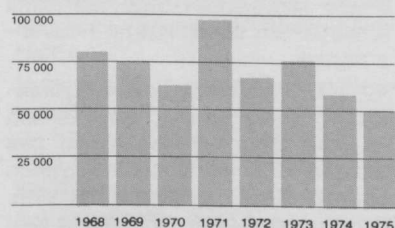
Sanomapaino sai Hiomontielle uudistetun postituslinjan. Uuteen linjaan sisältyvät paikkakuntaerottelu, kutistemuovipakkaus sekä automaattisidonta.

Oman Kirjakerhon aloittaminen toukokuussa. Kerho sai heti hyvän vastaanoton. Sen jäsenmäärä oli vuoden lopussa lähes 40 000. Kerho toimi kuukauden kirja -periaatteella sekä tarjosi jäsenille kuukauden kirjojen lisäksi rinnakkaiskirjoja. Sarjakuvauutuuksia edustivat Valiotenvat-albumit sekä Superpökkari-kirjat. Kaikkiaan julkaistiin 48 uutta kirjanimikettä ja 9 uusintapainosta. Yhteinen myyntimäärä oli 1 699 114 kappaletta. Nimikkeissä oli nousua edellisvuotisesta 18. Kappalemääräisessä myynnissä oli laskua 83 886 kappaletta. Markkamääräinen myynti kasvoi 36,2 %.

Vuonna 1973 käynnistetty erikoistuoteryhmä kehittyi suotuisasti. Sen päätuotteet olivat Suuri Käsityökerho ja Kodin Kuvalehden Keittotaitokerho.

Lisäksi suoritettiin tavaramyyniä lehtien lukijoille ja kerhojen jäsenille. Tuoteohjelmassa oli myös tukkumyyni- ja postimyyntierikoistuuksia. Lisäksi myytiin sarjakuvahahmojen käyttöoikeuksia. Kaikkiaan oli erikoistuuksia ohjelmassa 70. Vastaava luku edellisellä vuonna oli 15. Tuoteryhmän markkamääräinen myynti nousi 32,2 %.

Viikkosanomat

Eri tuotelinjojen osuudet ryhmän kokonaismyynnistä olivat seuraavat:

lehtien tilaus- ja irtonumeromyynti	53,6 %
ilmoitusmyynti	10,3 %
kirjamyyni	19,2 %
erikoistuotemyynti	16,9 %
Ryhmän kokonaismyynti	kasvoi 12,5 %.

Henkilökunnan määrä oli vuoden päättyessä 78. Kokonaishenkilömäärästä oli toimitushenkilökuntaa 38 ja muita 40.

Sanomapaino

Vuonna 1975 Sanomapaino saavutti kannattavuudessa pitkän tähtäimen suunnitelman tavoitteet. Tässä onnistuttiin siitä huolimatta, että vuoden aikana alkanut laskusuhdanne heijastui myös Sanomapainon toimintaan. Kysynnän vähentyessä kiristyi kilpailutilanne Sanomapainon tuoteryhmien kohdalla. Etenkin vuoden lopulla kilpailijat myivät marginaalikapasiteettia alhaiseen hintaan.

Kustannuksista palkat nousivat jotta-kin samaa vauhtia kuin vuosina 1973 ja 1974. Tähän vaikuttivat sekä työehtosopimukset että palk-

kojen liukuminen. Sen sijaan tärkeimpien raaka-aineiden, paperin ja painovärin, hintakehityksessä tapahtui selvää tasaantumista.

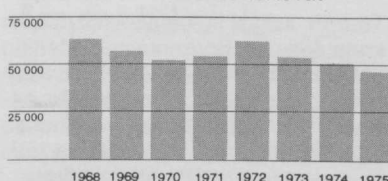
Aikaisempina vuosina suoritettujen investointien avulla sekä suuntaamalla markkinapönnistelu Sanomapainon päätuoteryhmiin, erikoislehtiin ja mainospainotuotteisiin, onnistuttiin liikevaihtoa nostamaan 26,1 %. Epäedullisesta suhdannekehityksestä oli kuitenkin seurauksena teollisen myynnin kannattavuuden suhteellinen alentuminen. Erityisesti tämä ilmeni loppuvuoden myynnissä. Kysynnän heikkenemisen vaikutti myös koneiden kuormitukseen, jossa etenkin loppuvuodesta ilmeni työn puutteesta aiheutuneita lyhyehköjä seisokkeja.

Ulkopuolisten ja omien töiden suhde pysyi vuoden aikana samana kuin edellisellä vuonna. Ulkopuolisten töiden osuus koko liikevaihdosta oli 53 %.

Sanomapainon teollisessa myynnissä annettujen tarjousten markkamääräinen arvo vuonna 1975 oli 129 mmk, kun se vuonna 1974 oli 113 mmk. Uusmyynti oli vuoden 1975 aikana 16 mmk ja kasvu vuoteen 1974 verrattuna oli 22,1 %.

Sanomapainon teollisen myynnin kokonaisarvo kasvoi 25,1 mmk:sta 31,2 mmk:aan. Tästä myynnistä Hiomontien painon osuus on 21,2 mmk ja Strömbergintien painon osuus 10 mmk. Myynnin kasvu tapahtui lähinnä suurivolyymisten mainospainotuotteiden alueella. Sanomapainon merkittävimmät asiakkaat oman yhtiön lisäksi olivat: A-lehdet, Valitut Palat ja Kalle Antti-

Kansa taisteli - miehet kertovat

Tilausliikenneosasto sai uudet tilat Itälahdenkadulta Lauttasaaresta. Kuvan näyttöpäite on kääntyvällä alustalla. Tästä alustakeksinnöstä yhtiö myönsi ensimmäisen konttorihenkilökunnalle annetun aloitepalkkion. Pyörivän alustan ansiosta laitetta voi joustavasti käyttää useampi henkilö.

la Oy. Työmarkkinat-lehden ansios-ta myös työvoimaministeriöstä tuli Sanomapainon merkittävä asiakas. Uusi tekniikka tämän lehden valmis-tuksessa osoittautui menestykselli-seksi.

Uutena palveluna Sanomapainossa mainittakoon pussitusosasto, jonka toiminta pääsi täyteen vauhtiin vuo-den loppupuolella. Tämä osasto tar-jooa merkittävän lisän suoramyylle tarkoitettuihin Sanomapainon pal-veluihin.

Sanomapainon viennin arvo oli vuo-den aikana 1,4 mmk, kun se edelli-senä vuonna oli miljoona markkaa. Sanomapainon mainittavin vientityö oli Rembrandt-taidekirja, joka toimi-tettiin neuvostoliittolaiselle tilaajalle. Sanomapainon vientitöiden markki-nointivastuu on edelleen ollut Finnprintillä.

Tuotannossa merkittävin tapahtuma oli repro-osaston muutto Strömber-gintieltä Hiomontielle. Tämä keskit-täminen on huomattavasti tehosta-nut repron ja fotoliton toimintaa.

Tuotannon määrät ovat kehittyneet seuraavasti:

4-värikuvia valmistettiin yhteensä 12 900 kpl eli 12,8 % edellisvuotta enemmän. Valoladonnan merkki-määrä oli 129 miljoonaa; tästä lu-

vusta puuttuvat magneettinauhalu-kijalla valmistetut merkit. Painon sylinterikierrosten määrä laski 202 miljoonasta 198 miljoonaan, mikä lasku johtui yksinomaan kohopaino-sylinterikierrosten vähentymisestä.

Todellisuudessa pinta-alana mitattu tuotanto kasvoi. Tätä osoittaa arkki-paperin kulutuksen nousu 2,6 mil-joonasta kilosta 2,7 miljoonaan ki-loon. Sidottujen kappaleiden määrä kasvoi 54,7 miljoonasta kappalees-ta 56,3 miljoonaan kappaleeseen.

Paperia kulutettiin toimintavuoden aikana 10 000 tonnia. Värin kulutus oli 179 tonnia. Alihankintojen määrä oli 5,9 mmk.

Sanomapainon investointien arvo oli yhteensä 2,2 mmk. Tärkeimmät investoinnit olivat:

- skanneri
- tietokone
- sarjastiftauskone
- automaattinen postituslinja
- taittokone ja
- pussituskone.

Tämän lisäksi kiinteistöissä tehtiin korjauksia ja parannuksia; etenkin Hiomontielle, missä uusittiin vesi-katto ja suoritettiin ulko- ja sisämaa-laus. Strömbergintien painossa suoritettiin tuotannon vaatimia kor-jaus- ja muutostöitä kiinteistöissä.

Tutkimus- ja kehitystyöstä tärkeim-piä olivat vuonna 1975 mainospai-notöitä käsittelevä markkinatutki-mus ja uuden kostutusveden kehit-täminen yhteistyössä Graafisen Tutkimuslaitoksen kanssa. Muuten Sanomapaino jatkoi perinteistä yh-teistyötä kotimaisten ja ulkomaisten yhteisöjen kanssa.

Sanomapainon henkilökunnan määrä oli 639, josta 89 toimihenki-löitä ja 550 työntekijöitä.

Hallintoryhmä

Ryhmän toiminta jatkui pääpiirteis-sään entiseen tapaan. Ryhmän si-säinen kehitysohjelma suuntautui lähinnä tuleviin projektiiohjelmiin.

12. 5. 1975 kiinnitettiin yhtiön palve-lukseen apulaishallintojohtajaksi varatuomari Paul Strandén. Ryh-män toimialaan kuuluvien tehtävien ohella varatuomari Strandén toimii johtoryhmän lainopillisena neuvon-antajana.

12. 3. 1975 solmittiin sopimus Saab-Univac Oy:n kanssa. Sopimuksen mukaan Sanoma Osakeyhtiö saa vuoden 1976 alkupuolella käyttöön Univac 90/60 tietokonelaitteiston. Koska osa ATK:n nykytiloista jou-

duttiin luovuttamaan pois, solmittiin Vakuutusyhtiö Pohjolan kanssa vuokrasopimus Itälahdenkatu 22 sijaitsevan talon 2. kerroksesta. Näihin tiloihin sijoittuu myös Hämeen tiellä toiminut tilausliikenneosasto.

Hallintoryhmän henkilömäärä oli 301 henkilöä, joista toimihenkilöitä 239, toimittajia 1 ja työntekijöitä 61.

Talousryhmä

Koko ryhmä muutti maaliskuussa Uudenmaankadulta Eteläesplanadi 20:een.

Vuoden 1974 puolella solmittiin sopimus Oy Paragon Ab:n kanssa kahden Burroughs L-8542 tyyppisen pienoistietokoneen vuokraamisesta. Koneiden toimitus myöhästyi ja aiheutti alkuvuodesta vaikeuksia laskentatoimelle ja myöhästymisiä aikataulunmukaisten laskelmien teossa.

Vuoden aikana keskitettiin kirjanpito-osastolle kaikki erilliskirjanpidot. Samoin tehtiin valmistelut Lehtikuva Oy:n laskentatoimen ja kassanhoidon siirtämiseksi ryhmän hoidettavaksi 1.1.1976 alkaen.

Talousryhmän henkilömäärä oli 35 toimihenkilöä.

Suunnittelu- ja kehitysryhmä

Markkinoinnin systeemin suunnittelussa otettiin osaa sanomalehtiryhmän vastuulla suoritettavan suurimman sovellutuksen, tilaajarekisterisysteemin uusimisprojektiin. Ryhmä toimi kouluttajana ammattikoulun järjestämällä atk-tietouden peruskursseilla, joita vuoden aikana toteutettiin useita.

Tekstinkäsittelyn systeemin suunnittelijat ja ohjelmoijat toteuttivat sanomalehtiryhmän tekstinkäsittelyjärjestelmän laajentamisen vaatimat muutostyöt. Samalla laadittiin ohjelmisto toimitustekstin valoladontaa varten sekä tehtiin ilmoitussovellutukseen eräitä parannuksia ja nopeutuksia. Lisäksi tutkittiin perusteellisesti sanomalehtiryhmän tulevan tekstinkäsittelyjärjestelmän toiminnallisia vaatimuksia sekä toisaalta markkinoilla tarjolla olevia systeemejä. Vuoden aikana järjestettiin useita kursseja ladontajärjestelmän käytön alalla systeemiä käyttävälle henkilökunnalle.

Ryhmä avusti muita toimintoryhmiä strategisessa suunnittelussa lähinnä yhtiön ulkopuolisen tiedon hankkijana.

Vuoden aikana käynnistyi informaatiopalvelu, INFO, jonka tehtävänä on hankkia tietoa lähinnä johtoryhmän ja suunnitteluyhteysmiesten käyttöön.

Syksyn 1975 aikana valmistui ja

Sanomien toimittajakoululle järjestettiin yhteistyössä poliisiopiston kanssa maastoharjoitus. Poliisit piirittivät pyssymiestä ja toimittajakoululaiset tekivät rikosreportaasia. Kuvassa kuljetetaan "haavoittunutta" poliisia.

Sanomain päiväkodin kannatusyhdistyksen 40-paikkaisen päiväkodin vihkiäiset pidettiin yhtiön asuntoalueella Martinlaaksossa Laajavuorenkujalla.

testattiin jo edellä mainittu sanomalehtiryhmän suunnittelua palveleva tietokonemalli, jonka avulla voidaan laskea eri toimintavaihtoehtoja sekä selvittää ulkopuolisten hintamuutosten vaikutus ryhmän talouteen.

Yrityssuunnitteluryhmän henkilömäärä oli 13 toimihenkilöä.

Ammattikoulu

Sanoma Osakeyhtiön ammattikoulun kurssiosaston toiminta käsitti graafisen, toimittaja- ja toimihenkilökoulutuksen sekä yleiskurssit ja esimieskoulutuksen.

Graafisen alan koulutussektorilla järjestettiin toimintavuonna yhteensä 28 koulutustilaisuutta, joihin osallistui yhteensä 291 henkilöä.

Toimittajakoulutuksen peruskoulutus alkoi toukokuussa toimittajien peruskoulutuksen 7. kurssilla. Toimittajien jatkokoulutuskursseja järjestettiin vuonna 1975 yhteensä 26. Niihin osallistui 276 henkilöä.

Toimihenkilökoulutuksen sektorilla toteutettiin vuonna 1975 yhteensä 36 koulutustilaisuutta. Osallistujamäärä oli yhteensä 580.

Yleiskursseja eli kaikille yhtiön palveluksessa oleville soveltuvia kurs-

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokous Helsingissä oli yksi vuoden suur tapahtumista. Ulkoministeri Olavi J. Mattila kansainvälisen lehdistön haastateltavana Helsingin lentoaseman VIP-huoneessa.

seja järjestettiin toimintavuonna yhteensä 22. Osallistujamäärä yleiskursseilla oli yhteensä 433.

Esimieskoulutusta oli yhtiön keski johdolle yhteensä 21 tilaisuutta, joihin osallistui yhteensä 340 henkilöä.

Koulutuksen sisältösuunnittelussa olivat mukana kolme koulutustoimikuntaa, graafisen alan, toimittajien sekä toimihenkilöiden koulutustoimikunnat sekä näiden asettamat työryhmät.

Sanomaopiston henkilökunta oli 33 henkilöä, joista 7 toimihenkilöä ja 26 toimittajaoppilasta.

toon olivat vaikuttamassa ETYK, liisääntynyt myynti ja hintojen tarkistus.

Laajennus- ja korjaustöistä johtuen hankittiin uutta teknistä kalustoa, johon sisältyi mm. valokuvien kehityskone Veribrom. Edellisistä sekä liisääntyneistä palkka- ja materiaalikuluista nousivat yhtiön kustannukset 31,6 %. Kohonneista kustannuksista johtuen yhtiön tulos jäi arvioitua pienemmäksi.

Lehtikuva Oy

Yhtiön saatua lisätilaa keväällä lopui toimintaa kauan haitannut tila-ahtaus. Laajennus- ja korjaustyöt jaksotettiin kahteen osaan. Ensimmäisessä korjausvaiheessa oli kuvatoimituksen, telefoton ja laboratorion tilojen kunnostus. Tämä vaihe saatiin päätökseen juhannukseen mennessä. Kesälomien ja ETYK:in jälkeen jatkuivat uudistustyöt, vuorossa olivat arkisto ja hallinnon tilat. Työt saatiin päätökseen lokakuun loppuun mennessä.

Uusittujen toimitilojen ansiosta oli mahdollista jakaa Lehtikuvan toiminta lehdistö- ja kaupalliseen sektoriin. Tämä organisaation muutos on mahdollistanut yhtiön toiminnan edelleen kehittämisen.

Menneen vuoden aikana jatkuneesta talouslamasta huolimatta kehittyi yhtiön toiminta, liikevaihto kasvoi 32,3 %:lla. Kasvaneeseen liikevaihtoon

Tuloslaskelma 1. 1.–31. 12. 1975

	1975	1974
Myyntituotot	324.211.289,75	266.275.354,99
Myyntiin oikaisuerät:		
Alennukset	6.193.457,33	
Luottotappiot	1.112.407,08	
Välilliset verot	2.410.019,00	
Provisiot ja mainostoimistopalkkiot	32.217.910,40	
Muut oikaisuerät	17.593.960,23	
	<u>59.527.754,04</u>	
Liikevaihto	264.683.535,71	216.835.870,62
Muuttuvat kulut:		
Aineet ja tarvikkeet	81.402.750,17	
Palkat	74.837.047,55	
Muut muuttuvat kulut	26.243.041,24	
– varaston lisäys	– 4.327.109,94	
	<u>178.155.729,02</u>	
Myyntikate	86.527.806,69	73.353.878,69
Kiinteät kulut:		
Palkat	28.955.898,04	
Vuokrat	5.309.829,41	
Muut kiinteät kulut	40.565.703,01	
	<u>74.831.430,46</u>	
Käyttökate	11.696.376,23	14.798.133,42
Poistot:		
Rakennuksista ja rakennelmista	1.125.346,21	
Koneista ja kalustosta	5.618.494,53	
	<u>6.743.840,74</u>	
Liikevoitto	4.952.535,49	8.236.854,77
Muut tuotot ja kulut:		
Korkotuotot	6.226.643,09	
Osinkotuotot	389.128,70	
Muut tuotot	1.406.421,77	
Muut kulut	– 38.320,00	
	<u>7.983.873,56</u>	
	12.936.409,05	14.450.367,44
Varausten lisäys	– 2.814.000,00	
Korkokulut	– 4.160.916,08	
Välittömät verot	3.625.327,37	
/.. voittovaroista	3.625.327,37	
	<u>–</u>	
Tilikauden voitto	<u>mk 5.961.492,97</u>	<u>4.382.980,88</u>

Vastaavaa

1975

1974

Rahoitusomaisuus

Rahat ja pankkisaamiset	11.026.805,19		
Myyntisaamiset	71.861.982,13		
Lainasaamiset	45.752.241,22		
Ennakkomaksut	744.273,52		
Siirtosaamiset	2.032.221,98		
Muut rahoitusvarat	9.436.677,48	140.854.201,52	108.704.883,98

Vaihto-omaisuus

Aineet ja tarvikkeet	12.748.825,90		
Valmiit tavarat ja puolivalmisteet	2.482.423,64	15.231.249,54	10.904.139,60

Käyttöomaisuus

Maa-alueet	12.520.182,67		
lisäys	35.993,33	12.556.176,00	
Rakennukset ja rakennelmat	13.589.029,52		
lisäys	2.132.477,71		
	15.721.507,23		
poisto	1.125.346,21	14.596.161,02	
Koneet ja kalusto	13.053.422,18		
lisäys	6.412.296,40		
vähennys	265.630,65		
	19.200.087,93		
poisto	5.618.494,53	13.581.593,40	
Osakkeet ja osuudet	14.229.249,58		
lisäys	1.202.812,10		
vähennys	138.120,00	15.293.941,68	56.027.872,10
		mk 212.113.323,16	53.391.883,95
			173.000.907,53

Liitetiedot 31. 12. 1975

1. Oman pääoman muutokset

Lahjoitusvaraus

1. 1. 1975	28.668,00
Siirretty voittovaroista	+ 10.000,00
Annettu lahjoituksia	- 17.000,00
31. 12. 1975	21.668,00

Voittovarot

1. 1. 1975	4.382.980,88
Käytetty osingonjakoon	- 852.091,20
Siirretty lahjoitusvaraukseen	- 10.000,00
Poistojen palautukset	+ 183.440,40
Käytetty verojen maksuun	- 3.625.327,37
Voittovarot edellisiltä vuosilta	79.002,71
Tilikauden voitto	5.961.492,97
31. 12. 1975	6.040.495,68

2. Eläkesäätiön vastuuvajaus

1.788.335,03

3. Velan vakuudeksi annetut arvopaperit

10.467.414,41

Velan vakuudeksi annetut kiinnevelkakirjat

30.000.000,00

Takaukset

642.703,00

12. 1975

Vastattavaa

1975

1974

Vieras pääoma

Lyhytaikainen

Ostovelat	14.870.254,81
Ennakkomaksut	49.478.646,65
Siirtovelat	20.152.995,78
Muut lyhytaikaiset velat	<u>4.490.181,98</u>

88.992.079,22

72.347.611,66

Pitkäaikainen

Eläkelainat

76.948.607,18

58.945.173,91

Varaukset

Investointivaraukset	9.932.000,00
Muut varaukset	<u>2.155.000,00</u>

12.087.000,00

9.273.000,00

Oma pääoma

Osakepääoma	7.100.760,00
Vararahastot	20.922.713,08
Lahjoitusvaraus	21.668,00
Voitto ed. vuosilta	79.002,71
Tilikauden voitto	<u>5.961.492,97</u>

34.085.636,76

32.435.121,96

mk 212.113.323,16

173.000.907,53

Tilintarkastuskertomus

Sanoma Osakeyhtiön yhtiökokouksen 22. 4. 1975 valitsemina tilintarkastajina olemme tarkastaneet yhtiön tilikauden 1975 hallinnon ja tilit ja annamme tehtävän suoritettuumme seuraavan lausunnon.

Allekirjoittanut Autio on tilikauden aikana suorittamissaan tarkastuksissa todennut, että yhtiön kirjanpito on asianmukaisesti hoidettu ja että rahavarojen hoito on ollut huolellista.

Tilinpäätös, joka osoittaa tilikaudelta voittoa 5.961.492,97 markkkaa, on oikein tileistä johdettu ja oikein perustein tehty. Tulot ja menot on jaksotettu kirjanpitolain säännöksiä noudattaen. Sanoma Osakeyhtiön Eläkesäätiölle on suoritettu kannatusmaksuna 11.100.000 markkaa. Tilikauden verot on katettu edellisten vuosien voittovaroista. Investointivarausta on lisätty 2.529.000 markkaa.

Tase-eriä varmentavat asianmukaiset tase-erittelyt. Pankkitilit täsmäävät tilinpäätöspäivänä rahalaitosten tiliotteiden kanssa. Arvopaperit ovat tallessa ja vakuutukset ovat hoidetut.

Olemme lukeneet yhtiökokouksen ja hallituksen pöytäkirjat sekä toimintakertomuksen. Lisäksi olemme saaneet yhtiön toimintaa valaisevia selvityksiä. Käsitksemme mukaan yhtiön taloutta on hoidettu huolella ja menestyksellisesti.

Ehdotamme yhtiökokoukselle, että tilinpäätös vahvistetaan ja että tilivelvollisille myönnetään vastuuvapaus.

Puollamme hallituksen ehdotusta voittovarojen käyttämisestä.

Helsingissä, huhtikuun 2. päivänä 1976

Lauri Borenus Martti Tulonen Ritva Harli

Urpo Siirala Aimo Autio
KHT

Hallitus

Yhtiön hallitukseen ovat kuuluneet 22. 4. 1975 pidetyn yhtiökokouksen valitsemina

Toimitusjohtaja Aatos Erkko, puheenjohtajana
Päätoimittaja Teo Mertanen, varapuheenjohtajana
Varatuomari Aarne F. Castrén
Teollisuusneuvos Risto Kavanne
Varatoimitusjohtaja Väinö J. Nurmimaa
Rouva Patricia Seppälä

Yhtiöjärjestyksen muuttumisen vuoksi on koko hallitus erovuorossa.

Ehdotus voittovarojen käytöstä

Tilikauden voitto on 5.961.492,97 mk. Edellisen vuoden voittovaroista on, sen jälkeen kun niistä 22. 4. 1975 pidetyn yhtiökokouksen antaman valtuutuksen nojalla on käytetty 3.625.327,37 mk verojen maksuun, käyttämättä 79.002,71 mk, joten yhtiökokouksen käytettävissä on voittovaroja 6.040.495,68 mk.

Hallitus ehdottaa, että em. varoista	6.040.495,68
— jaetaan osinkona 4,20 mk osaketta kohden eli	994.106,40
— siirretään lahjoitusvaraukseen	10.000,00
— ja jäännös	5.036.389,28

jätetään voitto- ja tappiutilille ja että hallitus oikeutetaan käyttämään näitä varoja verojen maksuun vuoden 1976 aikana.

Mikäli yhtiökokous hyväksyy edellä olevan ehdotuksen, tulevat yhtiön omat varat olemaan seuraavat

Osakepääoma	7.100.760,00
Vararahastot	20.922.713,08
Lahjoitusvaraus	31.668,00
Käyttämättömät voittovarot	5.036.389,28

Investointivarausten määrä on 9.932.000,00 mk ja luottotappiovaraus 2.155.000,00 mk.

Helsingissä 31. päivänä maaliskuuta 1976

Aatos Erkko

Teo Mertanen Aarne F. Castrén

Väinö J. Nurmimaa Risto Kavanne

Patricia Seppälä

Eräitä tilastoja

	1975	1974
Maksetut palkat	102.236.746,27	82.761.202,46
85-vuotislahjarahat	—	2.205.826,17
		84.967.028,63
Em. summiin sisältyvät		
Sairaus- ja äitiyslomapalkat	2.423.316,74	2.044.855,03
Vuosilomapalkat	12.483.919,98	9.118.241,09
	14.907.236,72	11.163.096,12
Työnantajan sosiaaliturvamaksut	8.986.057,87	7.176.372,54
TEL- ja LEL-vakuutusmaksut	7.892.567,74	7.094.522,88
Tapaturmavakuutusmaksut	703.810,98	512.022,86
Työttömyysvakuutusmaksut	354.664,75	320.692,00
Henkilökunnan kuljetus	278.091,00	245.740,00
Työvaatteet	92.768,97	76.892,71
Muut	1.015.757,80	879.692,75
	19.323.719,11	16.305.935,74
Palkat	87.329.509,55	73.803.932,51
Sosiaalikulut	34.230.955,83	27.469.031,86
	121.560.465,38	101.272.964,37

Lehtien levikit	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
HS	265.956	274.600	289.704	305.016	311.438	318.953	327.275
HS-sunn.	300.842	315.500	334.173	349.392	355.116	359.130	365.809
IS	71.697	63.165	70.481	83.085	79.983	89.778	98.045
MN	152.027	151.619	166.725	150.289	182.619	142.015	110.618
AA	236.800	250.668	279.754	309.155	315.877	313.139	317.571
VS	76.340	63.681	99.389	69.369	76.752	60.381	50.849
KK	54.319	69.472	101.915	90.639	100.475	91.611	86.448
KT	56.600	53.696	55.413	60.533	55.867	50.944	47.846
SK	—	—	—	—	—	56.752	97.307

Luvut ovat kahden ao. vuoden aikana suoritettujen virallisten levikintarkastusten keskiarvoja.

Käynnit poliklinikoilla	1971	1972	1973	1974	1975
Korkeavuorenkatu	10.073	10.220	9.642	9.085	9.637
Hiomontie	5.552	5.198	4.522	4.909	4.800
Strömbergintie	4.904	4.569	3.692	3.444	2.817
	20.529	19.987	17.856	17.438	17.254
Verenluovuttajia	381	354	307	281	298
Pienoisröntgenkuvauksia	1.880	1.764	1.747	1.758	—
Käyntejä lääkärin vastaanotolla	4.139	4.217	4.651	3.974	5.029

Tervetuloa renessanssi

Toimituspäällikkö

Simopekka Nortamo

Helsingin Sanomat

Kaikilla aikakausilla on aina ollut hieman hymyilyttävä taipumus pitää itseään jollakin tavoin poikkeuksellisenä: käännekohtana, uuden epookin kynnyksenä.

Ei siis katkaista ketjua. Sanomalehden ja sanomalehden toimittajan kannalta katsoen on taas tultu muros-vaiheeseen ja täysin toisen ajanlaskun alkuun. On aivan kuin lehdistön ja lehdenseon historia olisi vihdoin ehtimässä keskiajasta uutta aikaa enteilevään renessanssiin, joka alkaa juuri nyt.

Siirtymäkaudeksi näyttävät näillä näkymillä tässä maassa ja tässä lehtitalossa ajoittuvan 1970-luvun loppuvuodet ja 1980-luvun alkupuoli. Niiden jälkeen Suomen lehdistö ja Sanoma Osakeyhtiön lehdistö ovat varmasti monin tavoin toisen näköisiä kuin tänään. Edessä olevat kymmenen vuotta muuttavat sekä lehdistöä että yksittäisiä lehtiä paljon enemmän kuin viimeksi kuluneet viisikymmentä vuotta ovat niitä muuttaneet.

Kivutonta muuntumaa ei kannata odottaa. Päinvastoin — tähänkin renessanssiin kuuluvat kaikki kuohuntavaiheen vaikeudet hämmäntävän monella tasolla: tekniset, taloudelliset ja poliittiset pulmat ja haasteet tuntuvat jokinen ruuhkautuvan tähän yhteen ja samaan lyhyeen ajanjaksoon, josta ei siis ainakaan jännitystä tule puuttumaan.

Onneksi siihen sentään kuuluu myös klassinen renessanssin riemu: ravistautuminen irti monista meihin ja lehtiimme ja lehdistöömme piintyneistä kaavoista ja dogmeista. Onkin tärkeä muistaa, ettei

mikään trendi meitä ja lehtiämme mihinkään suuntaan vie; itse me ojaamme kehityksen siihen suuntaan kuin haluamme. Ja nyt on otollinen hetki haluta.

Sanomalehdistön siirtyminen tietokoneohjattuun valoladontaan, paperitaittoon ja offsetiin sekä edelleen elektroniseen toimittamiseen näyttöpäättein ja täysin integroiduin sivunvalmistussysteemein merkitsee paljon muuta kuin vain uutta teknistä toimitus- ja tuotantotapaa.

Se lupaa meille paljon virheettömämmän tuotteen — ts. toimittaja voi alkaa jälleen uskoa, että lehteen ilmestyvät juuri ne lauseet, rivit, sanat ja kirjaimet ja juuri siinä järjestyksessä kuin hän on tarkoittanut ja kirjoittanut. Näin uusi tekniikka on renessanssia sanan varsinaisessa merkityksessä: paluuta alkupeiräiseen ja aitoon siinä mielessä, että elektroninen toimittaminen tuo sanomalehden toimitussisällön taas toimittajan ja toimituksen hallintaan, mistä se jo välillä ehti riistäytyä teknisen tuotantokoneiston sokkeloihin.

Valoladontaan siirtyminen antaa suurellekin sanomalehdelle ennen kokemattomat mahdollisuudet uusiutua myös ulkonäöltään, pestä kasvonsa moderniksi, valoisiksi ja ilmaviksi, jos niin halutaan ja osataan. Typografia ei ole enää kankeasti liikuteltavaa ja kaavoittavaa, vaan joustavaa ja lehden tekijän — toimittajan — tahtoon miten tahansa taipuvaa. Tulevaisuuden sanomalehden, 1980-luvun sanomalehden ulkoinen image on jo nyt luotavissa nappien painalluksilla, jos vain luovuutta riittää.

Nämä tekniset muutokset tulevat tavalla tai toisella heijastumaan myös toimituksen sisäiseen organisaatioon ja työnjakoon: esim. niin että editoivan ja kirjoittavan toimittajan tehtävät saattavat eriytyä yhä enemmän. Lay out -taidon, typografian osaamisen ja muun visuaalikyvyn arvostus kokee uuden nousun. Ja kun muoto on herkemmin hallittavissa, toimittaja ja toimitus voivat entistä paremmin keskittyä kertomansa sisältöön ja kertomistapaan. Kriteerien kohottamiseen ja laadun parantamiseen saadaan siis uusia edellytyksiä ei vain teknisesti ja ulkoisesti, vaan myös toimittajan työn kaikkein luovimmalla ja henkisimmälläkin sektorilla.

Mutta eivät nämä edut toimittajallekaan ilmaiseksi tule — kaikkiin näihin lupauksiin sisältyy yksi tärkeä ehto: toimittajan on uskallettava itsekin uusiutua entisistä eroaviin menetelmiin ja toimintatapoihin, ja uusiutuminen on mahdollista vain aktiivisti uutta oppimalla. Lähivuosina on monilla meistä erinomaiset mahdollisuudet muuttua ammattitaitoisesta toimittajasta ammattitaidottomaksi — siihen tarvitaan vain passiivisuutta, tyytyväisyyttä olemassa olevaan ja muutoksenpelkoa.

Elektronisen toimittamisen valoladonnoin ja offset-painoin on monessa kansainvälisessä keskustelussa ennustettu johtavan myös siihen suuntaan, että koko lehdistökenttäkin vähitellen kokee renessanssin ja muuttuu jälleen vaihtelevammaksi ja vähemmän jäähmettyneeksi: suuret, vakiintuneet sanomalehdet saavat kilpailijoikseen entistä enemmän

taidolla tehtyjä ja toimitettuja paikallislehtiä, kaupunki- ja kaupunginosalehtiä, ilmaisjakelulehtiä ja monia erilaisia erikois-sanomalehtiä, kun lehden tuotantoon ei enää vaadita samanlaisia raskaita koneistoja ja suuria pääomia kuin ennen. Teknologian uudistuminen saattaa siis johtaa myös sananvapauden käyttömahdollisuuksien lisääntymiseen ja entistä moni-ilmeisempään painetun sanan kenttään.

Jo pelkästään uuden tekniikan tarjoamat näkymät oikeuttaisivat puhumaan suuresta murroskaudesta. Lisäksi tulevat kuitenkin jo mainitut muut taivaanmerkit, taloudelliset ja poliittiset haasteet.

Ns. suuren öljykriisin jälkeisinä vuosina hurjasti kohonneet raaka-aineen hinnat, vastaavanlainen kustannuspaine sanomalehdenjulkaisemisen muillakin kulusektoreilla ja samaan aikaan tuottoja rajusti rajaava talouslama inflaatioineen ovat jo ehtineet iskeä ikäviä jälkiä sanomalehdistöön myös Suomessa ja erityisesti sen pääkaupungissa. Tällaisessa tilanteessa markkinointialueen valtalehden, ykköslehden, liiketaloudellinen asema on yleensä toiveikkaampi kuin samalla alueella ns. kakkoslehtinä toimivien muiden yleisuutislehtien, vaikkei se itsekkään lamajyrän alta pakoon pääse.

Ja niin tällainen tilanne asettaa ykköslehdelle ja sen toimitukselle vieläkin suuremman vastuun kuin ns. normaaliaika. Mitä enemmän talouspulmat puristavat muita lehtiä ja rajaavat niiden sisältöä, sitä suurempi velvollisuus ykköslehdistöllä on mahdollisimman laajaan monipuolisuuteen ja moniarvoisuuteen, mahdollisimman suureen tasapuolisuuteen ja objektiivisuuteen, mahdollisimman ammattitaitoiseen uutisvälitykseen ja mahdollisimman kaikenkattavaan mielipiteistön tarjontaan.

Sen ohella on silti syytä varautua siihen, että samaan aikaan sanomalehtien yleinen huoli taloudellisesta tulevaisuudestaan kiihdyttää myös lehdistökentän sisäistä kyräilyä. Ehkäpä olisi kohtuutontakin toivoa, ettei talouslama lainkaan vahvistaisi sitä sinänsä inhimillistä kauteutta, mitä ajoittain huomaa tunnettavan ykköslehdistöä — ja ennen kaikkea tietenkin sen suurinta ja kauneinta — kohtaan.

Näkyvimmin se ilmenee yrityksenä luoda sellainen poliittinen mielipideilmasto, jossa sanomalehden sitoutumattomuus mihinkään poliittiseen puolueeseen nähtäisiin jonkinlaisena tuomittavana ilmiönä ja jossa sitoutumattoman sanomalehden levikin kasvu ja lukijoiden suosio luokiteltaisiin sellaiseksi epäilyttäväksi kehitykseksi, mikä pitäisi saada tavalla tai toisella estetyksi.

Viime vuosina ja aivan viime kausinakin tasavallan poliittisella kentällä on laadittu sellaisia ajatus-

malleja ja operaatiosuunnitelmia, joiden tähtäimenä ei niinkään ole esim. kakkoslehdistön tai puoluelehdistön tai työväenlehdistön jne. välitön tukeminen, vaan niiden kilpailuedellytysten parantaminen siten, että sitoutumattomien sanomalehtien — ennen kaikkea suurimpien sellaisten — toimintaa yritetään tahallaan hankaloittaa.

Tyydyn tässä vain yhteen ja tuoreimpaan esimerkkiin: tyypillistä tällaiselle tavoitteelle on mm. se äskeisen ehdottelu, että lehtien kuljetus ja jakelu pitäisi tehdä postilaitoksen yksinoikeudeksi. Sen jälkeen viranomaiset — eli käytännössä puolueet keskinäisin sopimuksin ja omien lehdistöjärjestöjensä neuvon mukaan — päättäisivät kuinka monena päivänä viikossa, kuutenako vaiko vain viitenä, sanomalehtiä yleensä jaetaan, mihin aikaan vuorokaudesta niitä missäkin jaetaan, miten jakeluissa milloinkin joustetaan tai ei jousteta, ja ennen kaikkea tietenkin sen, että mitä jakelu maksaa.

Ei ole vaikeata huomata, että näitä suunnitelmia ei ole piirustettu niinkään tiettyjen lehtien puolesta kuin tiettyjä lehtiä vastaan; muita parempaan palveluun alkoon kellään olko oikeutta. Näin primitiivistä viestintäpolitiikkaa ei esimerkiksi muu Pohjola tunne eikä edes tajua.

Tämänlaiset suunnitelmat "parlamentarisesti valvotusta" sanomalehtien jakelumonopolista näyttävät liittyvän osana siihen operaatioon, joka jo ennestään on käynnistetty puolueisiin sitoutumattomia sanomalehtiä vastaan: ilmeisesti jatkuvaan pitkän tähtäimen kamppailuun, joka tuo oman kirpeän mausteensa alussa ennustettuihin kymmeneen renessanssivuoteen, joihin myös tekniikan ja talouden ongelmat keskittyvät.

Miten sitoutumattoman sanomalehden ja sen toimituksen pitäisi sitten vastata tällaiseen poliittiseen painostukseen?

Siihen voi ja pitää vastata yhdellä ainoalla tavalla: toimittamalla mahdollisimman hyvää lehteä; sellaista sanomalehteä, missä luotettavuus yhtyy luottavuuteen ja tasapuolisuus terävyyteen; sanomalehteä joka journalistisella innostuksella ja ammattitaidolla hyödyntää lukijoilleen kaiken sen monipuolisuuden, minkä mahdollistavat ykköslehden asema ja resurssit, ja kaiken sen moniarvoisuuden, mihin antaa mahdollisuuden sitoutumattomuus puolueisiin.

Ei tässä sen monimutkaisempaa sotasuunnitelmaa tarvita. Viestintäpoliittista taistelua olemassaolotaan sanomalehti käy parhaiten olemalla paras sanomalehti.

Ja siihen taas on jatkuvat mahdollisuudet kunhan edessäolevat etsikovuudet käytetään enakkoluulottomaan sekä toimitustekniseen että

toimitussisältöiseen siirtymään 1960-luvun lehdestä — jota yhä monin tavoin toimitamme — 1980-luvun sanomalehteen.

Jätetään tämä vuosikymmen väliin, ettei kehitys mene kovin pieniksi pykäliksi. □

Graafisen teollisuuden tulevaisuus

Varatoimitusjohtaja

Jaakko Rauramo

Sanoma Osakeyhtiö

Tässä artikkelissa olen pyrkinyt esittämään henkilökohtaisen näkökannan graafisesta teollisuudesta ja sen tulevaisuudesta. Käsitteellä "graafinen teollisuus" olen tässä tarkoittanut painamista; kustannustoimintaa on käsitelty ainoastaan sikäli kuin se painamiseen liittyy. Tulevaisuus-käsitettä ei ole sidottu suoranaisiin vuosiin, mutta olen pohtinut teollisuutemme tulevaisuutta lähinnä 80-luvun tarpeita varten. Tässä esityksessä on myös painotettu muita voimakkaimmin niitä alueita, joille Sanomapaino on erikoistunut, ts. korkealuokkaisten 4-väritöiden painamista, mikä johtuu siitä, että paras asiantuntemuksemme on tällä alueella.

Raja paperinjalostuksen ja graafisen teollisuuden välille on pyritty vetämään reproduktion perusteella siten, että ainutkertainen ja uusiutuva reploduktio liittyy graafisen teollisuuden tuotteisiin.

Aloitin varsinaisen aiheenkäsittelyn tarkastelemalla teollisuutemme nykytilaa. Tämän jälkeen pyrin selvittämään graafisen teollisuuden markkinoita, ts. kysynnän kehitystä.

Koska tarjontapuolen määrällinen käsittely on tilastojen puutteen vuoksi verrattain hankalaa ja asia on myöskin jonkinverran arkaluontoinen, rajoitun tarkastelemaan tarjontaa teknologian funktiona. Sitten siirryn käsittelemään henkilöstöky-symyksiä ja ennen loppuyhteenvetoa tarkastelen lyhyesti nykyisin niin populaaria muiden viestintävälineiden aiheuttamaa muuttuvaa kilpailutilannetta.

Graafinen teollisuus tänään

Katsellessamme graafista alaa tällä hetkellä voimme todeta, että alamme on hyvin pienyritysvaltainen. Graafisella alalla työskentelee noin 29.000 henkilöä yhteensä 1400 toimipaikassa. Näistä toimipaikoista alle 5 henkilöä käsittäviä toimipaikkoja on 800 eli selvästi yli puolet. Alan 10 suurimman yrityksen osuus alan kokonaisliikevaihdosta on 38 % ja osuus on ollut viime vuosina lievästi pienenevä; keskittymistä ei siten ole tapahtunut, pikemminkin päinvastoin.

Tarkasteltaessa eri tuoteryhmien myyntiarvon kehitystä vuosien 1970—73 aikana voidaan todeta, että kasvuvauhti on ollut nopeinta etikettien, kirjojen ja pakkausten kohdalla, kun taas aikakauslehdet, mainospainotuotteet ja lomakkeet ovat kasvaneet myyntiarvoltaan huomattavasti hitaammin sanomalehtien asettuessa näiden ryhmien väliin. Numeeriset arvot tästä kehityksestä on esitetty taulukossa 1. Voidaan arvioida, että tuotannon bruttoarvo vuonna 1975 oli noin 3 miljardia markkaa. Tästä varsinaisen painamisen osuus oli puolet ja se jakautui siten, että sanomalehtipainatuksen osuus koko painamisesta oli 36 %, muun kohopainatuksen noin 12 %, laakapainatuksen 38 % ja syväpainatuksen 12 %.

Graafisen teollisuuden taloudellista tilaa kuvannee parhaiten se lehtiutustien määrä, joka graafista teollisuutta nimenomaan vuoden 1975 toisella puoliskolla käsitteli. Näistä uutisista voitiin lukea lehtikuolemista, fuusioista ja taloudellisista vaikeuksista. Vain poikkeuksellisen huono taloudellinen kehitys voi johtaa näin voimakkaaseen julkisuuteen. Niinpä viime vuosien graafisen teollisuuden yhteenlaskettu tulos onkin ollut negatiivinen. Lisäksi alan velkaantumisaste on tällä hetkellä maan teollisuuden korkeimpia. Tässä suhteessa kehitys on ollut erityisen epäsuotuisa, sillä 1960-luvun alkupuolella graafinen teollisuus kuului parhaiten kannattaviin.

Jos etsimme vertailukohtia kehitykselle maamme rajojen ulkopuolelta, tarjoaa Yhdysvaltojen tilannetta kuvaava taulukko 2 mielenkiintoisen

TAULUKKO 1

Eri tuoteryhmien myyntiarvon kehitys

	1970	1971	1972	1973
Kirjat	196	253	296	392
Sanomalehdet	427	517	594	731
Aikakauslehdet	254	256	322	405
Mainospainotuotteet	81	84	101	119
Lomakkeet	105	106	119	145
Etiketit	9	17	19	26
Pakkaukset	208	210	279	393

lähtökohdan. Siinä on tutkittu ja tarkasteltu kehitystä vuosina 1967—75 Yhdysvaltojen graafisen teollisuuden eri tuoteryhmissä ja lisäksi siinä on tutkittu kilpailevien kommunikaatiovälineiden kehitystä ja muuttamia muita mielenkiintoisia kulu- ja taloudellisia indikaattoreita. Tutkittaessa kasvua 5-vuotisperiodilta 1970—75 voidaan todeta, että erittäin nopeasti on kasvanut valokuvaustarvikkeiden kysyntä, tietokoneitten ja laskimien kysyntä, elokuvateollisuus sekä erityisesti kaapelitelevisio. Sen sijaan huomattavasti bruttokansantuotetta hitaammin on kasvanut aikakauslehdistö, siviilipainaminen sekä radiolähetystoiminta ja kuluttajaelektroniikan kysyntä.

Graafisen teollisuuden markkinat

Tarkasteltaessa graafista teollisuutta yleensä voidaan todeta, että teollisuutemme kehitys on noudattanut bruttokansantuotteen kehitystä viiveen ollessa noin 6—12 kuukautta. Kehitys eri tuotteiden kohdalla on kuitenkin riippuvainen kysynnän kehityksestä, ts. siitä, mitä ihmiset haluavat lukea ja kuluttaa. Kysyntään vaikuttaa myös tarjottujen tuotteiden hinta, joka graafisessa teollisuudessa unohtetaan helposti, koska hintajoustossa on aina melkoinen aikaviive. Viimeaikoina hintaan on voimakkaasti vaikuttanut julkisen vallan tariffi- ja säännöstelypolitiikka, mutta on myöskin muistettava, että teollisuutemme raaka-aineiden kustannuskehitys ja palkkakustannusten kehitys määrää merkittäväällä tavalla tuotteittemme kustannukset ja myöskin niiden tulevaisuuden kysynnän volyymin.

Sanomalehtien painaminen

Sanomalehtien painaminen on nykyisin miltei 100-prosenttisesti riip-

puvainen sanomalehtien kustantamisesta, ts. kustantaja painaa sanomalehtensä omassa painossaan. Sanomalehtien painamisessa nimenomaan painokoneinvestoinnit ovat erittäin suuria ja parast'aikaa Suomi on siirtymässä painatusteknologisesti maailman johtavien maiden joukkoon. Tämä johtuu osittain siitä, että aikaisemmin Suomessa on käytetty vanhentunutta ja kulu- nutta, osin käytettynä ostettua konekantaa. Tämä merkitsee myös sitä, että pääomakustannusten osuus kokonaiskustannuksista tulee merkittävästi kasvamaan ja tämän kustannuspaineen samoin kuin kehittyvän teknologian myötä tapahtuu ehkä sanomalehtien painamisessa merkittävimmät muutokset. Nämä muutokset tulevat käsittääkseni olemaan ensinnäkin yhteispainatusta, ts. samassa painossa painetaan useita sanomalehtiä. Toinen kehitystrendi tulee olemaan "down grading", ts. aikaisemmin syvä- tai off-setpainossa painetut tuotteet siirtyvät käyttämään halvempaa paperia ja painaminen suoritetaan sanomalehtitirotaatioilla. On myös todennäköistä, että syntyy uutta painamista erilaisten sanomalehtien toimituksellisten ja mainonnallisten liitteiden muodossa. Tästä syystä uskon, että sanomalehtien painaminen kehittyy kokonaisuutena hieman myönteisemmin kuin sanomalehtikustantaminen yleensä.

Aikakauslehdet

Aikakauslehtien kohdalla vallitsee Suomessa nykyisin yksimielinen pessimismi. Uskotaan siihen, että aikakauslehtien kokonaisvolyymi tulee pienenemään ja tämä näkyy myöskin hyvin taulukosta 3, jossa on tarkasteltu levikki kertaa ilmestymiskerrat-indikaattoria yleislehtien, erikoislehtien, asiakaslehtien ja muiden yleislehtien kohdalla. Ennusteet ovat myöskin hyvin yksimielisiä siitä, että aikakauslehtien osuus mediamainonnan kokonaismenoista tulee pienenemään tämän

TAULUKKO 3

Vuodessa julkaistavien numerokappaleiden ennuste
(= levikki × ilmestyneet numerot)
Numerokappaleita yhteensä
(milj. kpl)

	1980	1985
Yleislehdet	71	69
Erikoislehdet	35	48
Asiakaslehdet	70	80
Muut lehdet	51	60

päivän 16 %:sta vuoden 1985 14 %:iin. Erityisesti vaikeudet tulevat kohtaamaan ns. yleislehtiä, kun taas aivan yhtä yleisesti ennustetaan, että erikoislehdet tulevat menestymään huomattavasti paremmin. Myös asiakaslehtien ja muiden yleislehtien kohdalla oletetaan tapahtuvan kohtalaista kasvua. Painamisen kannalta tämä kehityssuunta merkitsee uutta tilannetta, koska nimenomaan suuret yleislehdet ovat tarjonneet ja tarjoavat painolle tasaisen runkotyökuorman ja edustavat monien painojen tuotannosta ja laskutuksesta merkittävää osaa. Volyymin pieneneminen merkitsee teknologista sopeutumista ja myöskin huomattavaa kilpailun kiristymistä tällä sektorilla.

Edellä kuvattuja kehityssuuntia ovat vahvistaneet viime aikoina tapahtuneet lehtikuolemat aikakauslehtisektorilla samoin kuin fuusiot ja toimialarationalisointi yleensä aikakauslehdistön piirissä. Erikoislehtienkin kohdalla tulevaisuutta varjostavat ne kustannukset ja riski, jotka sisältyvät uuden lehden aloittamiseen ja lanseeraamiseen. Toisaalta on myös huomattava, että aikakauslehdistö ja sen tila osoittavat myöskin kustannusten vaikutusta kysyntään.

Kirjat

Painotoinä ajatellen kirjat eivät Suomessa ole kovinkaan mielenkiintoisia, koska pääsääntöisesti kirjojen

TAULUKKO 2

Yhdysvaltain tietoteollisuus yhdellä silmäyksellä 1967—1975

	1967	1970	1971	1972	1973	1974	1975	Kasvu-% 1970—75
Opetuspalvelut	219.2	294.3	318.9	342.1	379.0	416.0	458.4	+ 56
Sanomalehdet	22.2	26.8	28.3	31.9	34.2	36.0	37.3	+ 39
Aikakauslehdet	11.9	12.3	12.5	13.6	14.9	15.5	16.1	+ 31
Kirjat	8.2	9.4	10.6	11.0	12.1	13.3	14.5	+ 55
Kaupallinen painaminen	24.6	30.3	31.3	35.1	38.4	40.9	44.1	+ 46
Puhelin- ja lennätinpalvelut	61.5	81.7	89.8	101.9	114.5	127.7	140.7	+ 72
Televisio	8.8	9.7	10.6	12.2	13.4	14.6	15.8	+ 63
Radio	3.5	5.3	4.9	5.4	5.8	6.2	6.7	+ 25
Kaapeli-TV	0.6	1.2	1.3	1.6	1.9	2.3	2.6	+123
Elokuvat	3.8	4.7	4.7	5.3	5.8	7.3	8.4	+ 77
Kuluttajaelektroniikka	14.8	16.4	15.6	17.1	19.8	17.1	15.0	- 9
Valokuvaustarvikkeet	14.1	15.4	18.1	21.5	24.8	27.0	29.2	+ 89
Tietokoneet, laskimet	17.3	24.2	21.1	27.0	32.7	39.6	44.5	+ 84
Tutkimus ja kehitys	89.4	100.3	103.0	109.4	117.2	123.5	132.3	+ 48
Bruttokansantuote	3058.1	3763.8	4063.5	4460.6	4988.0	5382.4	5794.9	+ 54

Kaikki luvut ovat miljardimarkkoja.

Lähteet: U.S. Commerce Department, NSF, Battelle Memorial Institute.

kustantajat myös itse painavat kustantamansa kirjat. Mustavalkoisia kustantajaan sitoutumattomia kirjoja on Suomessa painotoina ehkä noin miljoona kappaletta vuodessa ja 4-värisiä kirjoja voidaan arvioida olevan suurin piirtein saman verran. Lisäksi painaminen yleensä ajoittuu sesonkiajankohtiin, yleensä syksyyn, jolloin kirjat pyritään saamaan valmiiksi joulumarkkinoita varten, jotka edelleenkin muodostavat erittäin merkittävän tekijän kirjojen myynnissä. Kirjojen kohdalla on enustettu, että kasvua 80-luvulle mentäessä tulee tapahtumaan nimenomaan oppikirjojen ja tietokirjojen kohdalla, kun taas kaunokirjallisuuden kasvu jää hyvin pieneksi. On myös todennäköistä, että lastenkirjojen kysyntä tulee edelleen volyymimielessäkin jonkin verran kasvamaan.

Erittäin merkittävää osaa Suomessa tulee näyttelemään oppikirjojen kustantamisen, painamisen ja jakelun tulevat muodot. On varmaa, että ratkaisut oppikirjojen kustantamisen, painamisen ja jakelun suhteen tulevat vaikuttamaan kirjoihin painotoina ja ratkaisut tulevat myöskin heijastumaan suomalaisiin kirjojen kustantajiin. Toinen tekijä, joka tulee vaikuttamaan kirjojen myyntiin, on jakelukanavien kohdalla tapahtuneet ja tapahtuvat muutokset. Tärkeimmät näistä ovat kioskimyynti, suoramyyni ja kirjakerhot. Kirjojen kohdalla onkin selvästi nähtävissä jakelufunktion tärkeä merkitys graafisen teollisuuden tuotteille ja niiden myynnille.

Mainospainotuotteet

Mainospainotuotteet muodostavat hyvin hajanaisen tuoteryhmän, jonka myynnin arvo vuonna 1975 oli noin 130 miljoonaa markkaa. Mainospainotuotteiden kohdalla uskotaan kysynnän jatkuvasti kasvavan hieman teollisuuden keskimääräistä kasvua nopeammin. Tämä kasvu on kuitenkin voimakkaasti riippuvainen julkisen vallan toimenpiteistä ja toisaalta verotuksellisista toimenpiteistä, kuten mainosverosta ja erilaisista mainontaa säätelevistä laeista ja asetuksista.

Omat mielenkiintoiset alaryhmänsä mainospainotuotteissa muodostavat myyntiluettelot ja toisaalta erilaiset suoramyynnimateriaalit. Jos postimaksujen kehitys pysyy tulevaisuudessa kohtuullisena eikä mainonnalle aseteta kovin paljon nykyisestä poikkeavia sääntöjä ja määräyksiä on todennäköistä, että suoramyyni tulee kasvamaan vielä nykyisestäänkin melko voimakkaasti. Suomi on suoramyynnin osalta selvästi alikehittynyt maa verrattuna sekä Ruotsiin, Tanskaan että myöskin Keski-Euroopan maihin. Myyntiluettelot voivat sinänsä olla suoramyynnin käyttämiä välineitä, mutta niitä voidaan käyttää

muuhunkin markkinointiin ja ne ovat selvästi erotettu ja painajalle mielenkiintoinen alue. Myyntiluetteloiden vuotuinen kasvu on kuitenkin ollut verrattain vaatimatonta, noin viiden prosentin vuosiluokkaa, kun taas suoramyynnin kasvu on ollut kaksikymmentä prosenttia vuodessa. Suoramyynnin ja myyntiluetteloiden etuna on se, että sekä mainontatoimenpiteet että myyntitoimenpiteet voidaan erittäin tarkasti kohdistaa ja myöskin tulokset ovat hyvin mitattavissa.

Mainospainotuotteet ovat ensimmäinen painajan kannalta todella mielenkiintoinen alue, koska täällä ei vallitse sellainen kustantaja—painaja-suhde, kuin on laita sanomalehtien, aikakauslehtien ja kirjojen kohdalla.

Muut painotyöt

Kuten jo artikkelini alussa totesin, rajanveto graafisen teollisuuden ja paperinjalostuksen välillä on tässä määritelty reproduktion perusteella. Tästä seuraa, että pakkaukset ja etiketit kuuluvat paperinjalostukseen ja jatkolomakkeiden, ainakin yksiväristen, kohdalla olen taipuvainen tekemään samanlaisen jaon.

Uutena alueena graafiselle teollisuudelle voitaneen pitää tietorekisteri- tai tietopankkiperustaisia tuotteita. Traditionaalisia tuotteita, jotka ovat hyötynneet tällaisesta tietorekisteristä, ovat mm. puhelinluettelot ja erilaiset aiemmin julkaistut hakuteokset, joissa tietokonepohjaiset tuoterekisterit ovat ainoastaan vaikuttaneet kustannuksia alentavasti ja palvelua parantavasti. Kuitenkin tällaiset tietorekisterit mahdollistavat ja tulevat tulevaisuudessa mahdollistamaan yhä suuremman joukon erilaisia tuotteita, jotka pohjautuvat tällaisiin tietorekistereihin. Esimerkkinä voidaan ottaa yritys, joka myy suurta, erilaista tuotevalikkoa. Jos nämä artikkelit ovat tietokonerekisterissä, kuten ne tänä päivänä useimmiten ovat, voidaan tämän rekisterin perusteella yksinkertaisesti laatia myyntiluetteloita, hinnastoja, varastoluetteloita jne. halluudessa aina painettuun muotoon saakka.

Lopuksi käsittelen painotuoteryhmää, joka on liikevaihdoltaan aika suuri, mutta jonka valmistus on kaikkein hajautuneinta. Nämä tuotteet ovat nk. pienpainotuotteita. Tällaisia ovat erilaiset lomakkeet, kirjelomakkeet, kirjekuoret, käyntikortit, pienet tervehdykset, pienet mainos-esitteet jne. Näitten kohdalla kehitys on kulkemassa konttorikonekehityksen myötä selvästi siihen suuntaan, että nämä tehdään joko konttorirutiinin aivan normaalina osana tai sitten ns. omatarvepainoissa. Tämän sektorin kysynnän kehityksestä ei ole koskaan tehty juuri minkäänlaisia tutkimuksia, mutta voitaneen päätellä, että kaupunkilaistuminen,

koulutustason kohoaminen sekä toimihenkilöiden suhteellisen osuuden lisääntyminen lisää tämäntyyppisten tuotteiden kysyntää.

Vienti

Vuonna 1975 vietiin Suomesta graafisen teollisuuden tuotteita 92 miljoonan markan arvosta. Samana vuonna tuonti oli vastaavasti arvoltaan 115 miljoonaa markkaa. Tärkeimmät vientimaat olivat Ruotsi ja Neuvostoliitto. Tämä onkin luontevaa ja hyvin tavoiteltavaakin. Graafinen teollisuus on palveluteollisuutta, kun se toimii painokapasiteetin myyjänä. Tällöin palvelua harjoitettaessa kommunikaatio-ongelmat ja kustannukset kasvavat yleensä hyvin nopeasti etäisyyden kasvaessa ja tästä syystä graafinen teollisuus on tyyppillistä lähimarkkinateollisuutta. Näin ollen on tavoiteltavaa että päämarkkina-alueemme nyt ja tulevaisuudessa ovat nimenomaan naapurimme Neuvostoliitto ja Ruotsi. Graafisen teollisuuden vientiä voi harjoittaa luonnollisesti kauemmaksi, mutta tällöin on miltei poikkeuksetta kysymys marginaalikapasiteetin myynnistä. Vaikka me itse emme halua isänsä tehdä näin, tämä on yleinen käytäntö ja kansainvälisillä markkinoilla joudutaan noudattamaan vallitsevia normaalisti erittäin alhaisia markkinahintoja. Tämän näkökohdan ymmärtäminen ja hyväksyminen on tärkeää, koska marginaalista kauppaa voi tehdä marginaalikapasiteetilla, mutta tällaista myyntiä varten on käytännöllisesti katsoen mahdotonta investoida kannattavasti. Tämä pitää erityisesti paikkansa Suomen ja Ruotsin kaltaisissa maissa, joissa 3-vuorotyö graafisessa teollisuudessa on työehtosopimusteitse estetty.

Jos sitten tarkastellaan, mitä mahdollisuuksia graafisella teollisuudella on harjoittaa muuta kuin marginaalikauppaa lähimarkkinoiden ulkopuolelle, ovat mielestäni seuraavat vaihtoehdot käyttökelpoisia: Ensimmäinen ja selvä mahdollisuus on palvelujen sijasta myydä tuotteita, ja tähän nimenomaan tapahtuu Suomen kohdalla tuonnin ollessa kysymyksessä. Tähän ei niinkään myydä painopalveluja, vaan tänne myydään kirjoja, lehtiä ja aikakauslehtiä. Ts. jos Suomessa pystytään kehittämään sellaisia kustannustuotteita, joilla on menestystä kansainvälisillä markkinoilla, voidaan tällaiset tuotteet sekä luoda että valmistaa Suomessa. Toisen selvän tuotetyyppisen ryhmän muodostavat tavallaan pakkaukset, joissa reproduktiotyön, ts. kommunikaatiota vaativan osan, osuus on pieni. Tällaisia tuotteita ovat myös erilaiset jatkolomakkeet. Edelleen tähän ryhmään kuuluvat nk. kirjakauppatuotteet, joita voidaan pitää käärepapereita, tervehdyskortteja, kirjepapereita jne. Tällaisten kohdalla on

mahdollista päästä kannattavaan ja täyskätteelliseen vientiin myös kauempana kuin Suomen lähimarkkinoilla.

Toinen periaatteellinen painotuotteiden vientimahdollisuus on sellainen painotuotteiden vienti, jossa on kysymys suuresta tai suurista toistuvista töistä, kuten kuukausittain ilmestyvistä lehdistä, postimyyntiluetteloista jne., joissa voidaan tehdä pitkäaikaiset sopimukset. Sopimus saattaa perustua bilateraaliin kauppasuhteeseen yleensä tai se saattaa perustua materiaalipohjalle, ts. paperiin.

Myös tiettyjen töiden sesonkiluonteisuus tarjoaa mahdollisuudet myyntiin etäisempiinkin maihin. Tällaisia tuotteita ovat tyypillisesti postimyyntiluettelot ja matkailuesitteet, jotka ilmestyvät kansallisesti ja kansainvälisesti samaan aikaan ja joita ei liikesalaisuussyistä haluta painattaa ainakaan kansallisesti samassa painossa.

Kolmantena periaatteellisena mahdollisuutena graafisen teollisuuden kansainvälistymiseen näen liikeyritysten perustamisen ulkomaille. Tämän perustamisen edellytyksenä täytyy olla pitkälle kehittynyt kotimainen know-how liikkeenjohdon, tuotannon ohjauksen sekä teknologian hallitsemisen alueella.

Teknologia

Kuten alussa mainittiin eivät nykyiset tilastot tarjoa riittävästi tietoa tarjonnan kehityksen analysoimiseksi. Nykyisestä konekannasta on jonkin verran olemassa perustietoa, mutta määrällistä kehitystä on melko vaikea ennustaa. Sen sijaan on helpompi ennustaa, mitä tapahtuu teknologisesti ja tämä auttaa ymmärtämään myöskin tarjonnan rakenteen muuttumista.

Ennen varsinaista analyysiä on syytä tarkastella muutamia periaatteellisia kysymyksiä.

Tällä hetkellä Suomessa investoidaan kaikkein voimakkaimmin sanomalehden painatukseen, ja muutaman vuoden sisällä sanomalehtipainatus on Suomessa hyvin pitkälle offseistettu, jopa siten, että tuleme olemaan tässä suhteessa johtavia maita maailmassa. Toinen suuri investointikohde tulee olemaan reproduktio koko laajuudeltaan; kuvan ja tekstin reproduktio tulee kokemaan merkittävän mullistuksen. Toisaalta on myös otettava huomioon pääoman kehitykselle asetama rajoitus. Vaikka teknologia muuttuisikin nopeasti, eivät käytännön tuotantoprosesseissa muutokset lähestulkoonkaan seuraa tätä nopeutta, koska alan mahdollisuudet investointien tekemiseen ovat rajalliset, ja jos nämä investointimahdollisuudet on käytetty loppuun, ei teknologian muutos yksinään riitä

syökseen investoinneille. Hyvänä esimerkkinä tästä voidaan pitää esim. valoladontaa, jonka ensimmäiset käytännön sovellutukset tulivat markkinoille 60-luvun alussa. Nyt 70-luvun puolivälissä voidaan todeta, että valtaosa tekstistä ladotaan Suomessa tänä päivänä valoladontana, mutta tästä huolimatta on kuitenkin vieläkin jäljellä merkittävä kuumaladontakapasiteetti.

Johdannon lopuksi haluaisin vielä todeta, että mielestäni mullistavin teknologian ja automaation mukanaan tuoma muutos tulee olemaan se, että sarjojen pituudet tulevat yhä suuremmassa määrin menettämään merkityksensä yksikkökustannusten kohdalla.

Kuvan ja tekstin reproduktio

Merkittävin tapahtuma tekstin- ja kuvanvalmistuksessa on luovan työn välitön kytkeytyminen itse valmistusprosessiin. Tämä kytkeytyminen on erittäin poikkeuksellista, ajateltakoon mitä muuta teollista valmistusprosessia tahansa. Tämän kytkennän on mahdollistanut tietokone- ja näyttöpäätetekniikka, jotka ovat peruselementtejä uudenlaisessa kuvan ja tekstin reproduktiossa. 80-luvun kuvan- ja tekstinvalmistuskonsepti on lyhyesti seuraavainen: Kuvamateriaali syötetään tietokoneeseen skannerilla, kun taas tekstimateriaalin sisäänkytöstyä käytetään hyväksi näppäinpöydillä varustettuja näyttöpäätteitä. Kuva- ja tekstiaineiston korjaaminen ja muokkaaminen tapahtuu näyttöpäätteiden avulla. Kuva- ja tekstiaineiston lay-out'in mukainen yhteensovittaminen ja asemointi tapahtuvat suurten 4-väristen näyttöpäätteiden avulla. Kun tämä on tehty, saatu tulos valotetaan suoraan painoelementille, jolloin kaikki filmivälivaiheet jäävät pois.

Toisena merkittävänä tekijänä tässä kehityksessä on se, että ainakin jossain määrin riippuvuus etäisyyksistä vähenee sekä sisäänkytötyä että tuotoksen osalta. Jos tarkastellaan näitä tapahtumia aika-akselilla, niin tekstin osalta edellä kuvattu on tämän vuosikymmenen loppu tapahtuma, musta-valkokuvan osalta vuosikymmenten vaihteen kohdalle ajoittuva ja 4-värikuvan osalta 80-luvun puolivälin tapahtuma. Painopelleille tai painoelementille tulos sijoittuu suurin piirtein samaan ajankohtaan kuin mustavalkokuvan käsittelykin. Näillä ajankohdilla en tarkoita prototyyppien markkinoille tuloa, vaan merkittävää teollisessa mittakaavassa suoritettua käyttöottoa.

Eri painoprosessien kilpailukyvyyn määrää ja tulee määräämään hyvin pitkälle painoelementin valmistus, ja tässä suhteessa ei ole nähtävissä mitään sellaista teknologista kehi-

tystä, joka tulisi vaikuttamaan painoelementtien valmistuksen hintasuhteita muuttavasti. Tämä tulee merkitsemään sitä, että laakapainatus tulee vahvistamaan valta-asemiaan ja kohopainatus tulee käytännöllisesti katsoen katoamaan 80-luvulle mentäessä. Sen sijaan syväpaino säilyttäneen suurinpiirtein nykyiset asemansa; tosin tässä yhteydessä on todettava, että erilaiset teknologiset innovaatiot saattavat muuttaa tätä ennustetta, joskin ainakin tällä vuosikymmenellä pidän sitä erittäin epätodennäköisenä.

Painoelementin valmistukseen liittyy myös vedostus, ja tässäkin suhteessa laakapainatus on selvästi muita menetelmiä edullisemmassa asemassa eikä tässäkään suhteessa ole nähtävissä näitä suhteita muuttavaa teknologista kehitystä.

Kun edellä puhuin muuttumattomuudesta tarkoitin painomenetelmien suhteellista asemaa, ts. teknologia tulee vaikuttamaan osin mullistavastikin painoelementin valmistukseen, mutta ei käsitykseni mukaan tule muuttamaan painomenetelmien suhteellista asemaa. Esimerkkinä mainittakoon, että lasersäde tai elektronisäde on pidetty ratkaisuna syväpainosylinterin sekä laadullisiin että taloudellisiin valmistusongelmiin, mutta teollisessa mittakaavassa ei syväpainosylinterin valmistuksessa näitä kumpakaan käytetä, kun sensijaan nimenomaan lasersäde on jo tänä päivänä teollisessa tuotannossa offsettelevyn valmistusprosessissa.

Painaminen

Painamisen osalta kaksi merkittävintä kehityspiirrettä tulevaisuudessa tulevat olemaan arkipainannan osuuden nopea väheneminen ja toisaalta painamisen ja jälkikäsittelyn yhdistyminen yhdeksi prosessiksi. Jos tarkastellaan arkipainamista ja erityisesti offsetarkkikoneita voidaan todeta, että ne ovat jo hyvin lähellä tehokkuuden ylärajaa. Arkkipainamista ei voi eikä kannata enää olennaisesti suurentaa nykyisestä maksimista eli 3 m²:stä. Samoin on laita nopeuden lisäämisen suhteen ainakin suurilla arkkikokoalueilla. Arkkipainamisen tehokkuutta voidaan parantaa automaatiolla, lisäämällä alustuspäähän arkituslaite ja järjestämällä värien kuivatus nykyistä huomattavasti paremmin. Värien kuivauksen suhteen näyttää todennäköisimmältä ratkaisulta joko UV-kuivaus tai sitten joku säteilykuivausmekanismi, kuten IR- tai mikrotraäänikuivaus. Kaikkien näiden kohdalla ovat kuitenkin kalliit käyttö- ja investointikustannukset olleet tähän asti esteenä käytön leviämislle. Arkkipainamisen painatustyönä tulevat muita pitempään säilymään paksujen paperien tai kartonkien painaminen, missä arkkeina käsittely tarjoaa monia kiistattomia etujaan.

Arkkikoneet tulee korvaamaan pienet kevytrakenteiset rullaoffsetkoneet, jotka on varustettu joko konventionaalilla taittolaitteella tai sitten arkituslaitteella. Näihin koneisiin voidaan myös yhdistää erittäin monipuolisia jälkikäsittelylaitteita, jolloin rullalta painettaessa saadaan aikaan erilaisia lopullisia painotuotteita.

Rullalaakapainannassa yleisenä kehitystrendinä tulee olemaan automaatio ja mekanisaatio. Näitten kohteena tulee olemaan kumin pesu, värikaukaloiden täyttö, arkkien luovutus, veden ja värin syöttö, kohdistuksen ja tummuuden säätö sekä erilaisten esiasetusjärjestelmien käyttö kuntoonlaitossa. Sen lisäksi, että tuottavuuden kasvu ja raaka-aineiden tehokkaampi käyttö tulevat vaatimaan tätä automaatiota ja mekanisaatiota on myös työsuojelu merkittävä tekijä, joka johtaa tähän samaan suuntaan. Tästä syystä on melkein välttämätöntä, että koneet tulevat kauko-ohjattaviksi, lähinnä jotta melutaso voidaan pitää työsuojelumääräysten mukaisena, kun koneitten ohjaus voidaan hoitaa eristetyistä ohjaushuoneista.

Painon ja sitomon toimintojen yhdistymisessä ensimmäisenä vaiheena tulee olemaan luovutuspäässä sijaitsevat suuret kasetit, jotka voidaan siirtää sitomoon ja joista painetut arkit syötetään suoraan sitomon kokoamiskoneisiin. Pinoaminen tulee tapahtumaan täysin automaattisesti. Nämä ratkaisut ovat käyttökelpoisia sekä offset- että syväpainatuksessa.

Rullaoffsetissa suurten koneiden tai aikakauslehtikoneiden työleveys nousee 1,20—1,40 m:iin ja koneiden nopeus tulee olemaan ehkä noin 500 m minuutissa. Syväpainolla sylinterin leveys tulee olemaan noin 2 m:n ja nopeus 600—700 m:n minuuttivauhdin tienoilla. Syväpainokoneen automaation kohdalla fäittolaitteen esiasetus tulee yleistymään samoin kuin värin lämpötilan, viskositeetin ja tummuuden säädön automaatio. Suurimmaksi syväpainon ongelmaksi muodostunee värin liuotin. Ellei vesiperustaista painoväriä pystytä kehittämään, tulevat ilmastointi- ja paloturvallisuuskustannukset huomattavan korkeiksi. Veden käyttö liuottimena puolestaan aiheuttaa suuren energian tarpeen ja haihdutuksen lisäksi entistä suurempia kohdistusvaikeuksia.

On myös pidettävä todennäköisenä, että tulevaisuudessa laakapainomenetelmä pystyy kaventamaan eroa syväpainoon, mitä tulee mahdollisuuksiin painaa huonolaatuisia papereita ja mitä tulee paperin hukkamääriin näissä painoprosesseissa. Sen sijaan syväpainomenetelmällä päästäneen helpommin paino- ja sidontavaiheiden yhdistämiseen, koska syväpainokoneella voidaan ajaa kokonainen aikakauslehti kerrallaan ja tämä voidaan edelleen

nitoa, varustaa osoitteilla, leikata, lajitella ja pakata yhtenäisenä prosessina painamisen suorana jatkeena. Offsetpainoprosessin pienempi sivukapasiteetti rajoittaa tämän mahdollisuuden käyttöä tulevaisuudessa.

Sanomalehden painatuksessa offsetpainomenetelmä tulee olemaan käytännöllisesti katsoen ainoa menetelmä 80-luvulla. Sanomalehden painatuksessa on jo pitkään paino ja jälkikäsittely ollut yhdistettynä ja tämä mahdollisuus yhdessä offsetpainomenetelmän ja parantuneen laadun kanssa tulee merkitsemään lisääntyvää kilpailua perinteiselle laakapainantaan ja syväpainantaan perustavalle siviilipainannalle.

Jälkikäsittely ja jakelu

Kuten aikaisemmin mainittiin, merkittävin kehitys painannan ja jälkikäsittelyn osalta tulee olemaan näiden työvaiheiden integroituminen yhdeksi prosessiksi. Tämä tulee merkitsemään erillisten taittokoneiden, suorateräleikkauksen ja tasoituksen huomattavaa vähenemistä rullaoffsetkoneiden yleistymässä. Sensijaan arkkien kokoamis- ja sidontalaitteet säilynevät periaatteessa nykyisellään kuitenkin niin, että syöttö tapahtuu, kuten edellä mainittiin, pääasiassa suurista kaseteista ja laitteiden asetukset tehdään yksinkertaisella ohjelmoinnilla. Kirjojen sidonnassa liimasidonta tulee melkein kokonaan korvaamaan lankaidonnan, ja kirjojen valmistuksessa Cameron-tyyppiset prosessit, joissa painaminen tapahtuu rullalta ja joissa sidonta on painamisen integroituneena osana, tulevat yleistymään nopeasti tämän vuosikymmenen loppupuolella ja ensi vuosikymmenen alussa.

Osoitteenpainatus tulee tapahtumaan, kuten edellä jo mainittiin, painamisen yhteydessä tai sidonnan yhteydessä joko ink-jet-menetelmällä tai jollakin muulla tavalla, joka ei vaadi fyysistä kontaktia. Painotuotteiden lajittelu ja nippujen pakkaus ovat jo nykyisin automatisoituja ja tämä automatisoituminen tulee ulottumaan häkkien lastaukseen tai lavalle lastaukseen. Pakkaukseen ja jakeluun tullaan kiinnittämään yhä enenevässä määrin huomiota siten, että pakkaus pyritään kehittämään mahdollisimman hyvin tuotteen kuljetusta ja lopullista käyttöä silmällä pitäen, tuotteet pyritään säilyttämään mahdollisimman tarkoituksenmukaisissa välivarastoissa ja jakelutoimissa pyritään löytämään uusia ratkaisuja ja myöskin uusia integraatiomalleja.

Henkilöstö

Graafinen teollisuus on ollut ja on edelleenkin erittäin työvaltainen

teollisuus. Noin puolet graafisen teollisuuden kustannuksista ovat palkkauskustannuksia. Tämä merkitsee sitä, että henkilöstöhallinto ja henkilöstöpolitiikka ovat graafisen teollisuuden yrityksissä kaikkein keskeisimpiä ja kaikkein tärkeimpiä asioita. Toisaalta tämä merkitsee myös sitä, että graafisen teollisuuden tulevaisuus on poikkeuksellisen suuressa määrin henkilökunnan käsissä. Tällä tarkoitan sitä, että työehtosopimuksilla ohjattu palkkauskustannusten, tuottavuuden ja muiden ehtojen kehitys määräävät alan yleistä kehitystä paljon suuremmassa määrin kuin keskimäärin muussa teollisuudessa on laita.

Jos tarkastellaan yleisiä kehityssuuntia 80-luvulle siirryttäessä, voidaan melkoisella varmuudella todeta mm. seuraavaa: Alueita, joiden tärkeys lisääntyy tai joita tähän asti on selvästi laiminlyöty ovat markkinointi, tietokoneet ja elektronikka. Näille alueille tarvitaan huomattavasti lisää ihmisiä ja nykyistä paremmin koulutettuja ihmisiä. Erityisesti tämä pitää paikkansa tietokoneiden ja elektronikan kohdalla. Toisaalta on markkinoiden kehityksen ja teknologisen kehityksen valossa selvää, että graafisessa teollisuudessa henkilömäärä pikemminkin tulee supistumaan kuin lisääntymään. Erityisen merkittävää tämä kehityssuunta tulee olemaan tekstin- ja kuvanvalmistuksen kohdalla. Tämä merkitsee uuden henkilökunnan palkkauksen ja uuden henkilökunnan koulutustarpeen huomattavaa vähenemistä lyhyellä tähtäyksellä. Toisaalta muuttuvat työtehtävät vaativat sekä uudelleen koulutusta että uudelleen asennoitumista.

Ennen kaikkea tämä merkitsee kuitenkin sitä, että yritysten pitäisi laatia yhteistyössä henkilökuntansa kanssa suunnitelmat, miten tekstin- ja kuvanvalmistajien, samoin kuin muun henkilöstön, tarve kehittyä ja miten kehitys voidaan sopeuttaa toisaalta asiakkaiden tarpeiden mukaan, toisaalta henkilökunnan toivomusten ja odotusten mukaan ja myöskin, miten tämä kehitys voidaan sopeuttaa yrityksen tarpeisiin ja resursseihin.

Painamisen ja jälkikäsittelyn osalta henkilökunnan tarve ja henkilökunnan nykyinen määrä lienevät ainakin ammattihenkilökunnan osalta tasapainossa, joskin näilläkin alueilla teknologinen kehitys tulee aiheuttamaan sopeutumistarvetta. Kehityssuuntina saattaisi olla ahtaiden, osittain keinotekoisienkin ammattirajojen poistaminen ja toisaalta koneiden käytön ja niiden huollon yhdyntymisen siten, että sama henkilö käyttää, hoitaa, valvoo ja osin huoltaakin koneet ja konelinjat.

Työnjohdon rooli voi olla ja sen tulisi olla tärkeä ja keskeinen 80-luvulle siirryttäessä, mutta se edellyttää runsaasti uudelleenarviointeja ja

runsaasti koulutusta. Tulevaisuuden työnjohtajan rooli tulee muistutamaan valmentajan roolia siten, että työnjohtajan tehtävänä on suunnitella, kouluttaa, tukea, ohjata ja opastaa. Tämä myös edellyttää, että tulevaisuudessa työnjohtaja osaa suunnitella, osaa kouluttaa ja osaa myöskin opastaa ja tukea.

Lopuksi yhteenvetona ja toiveena 80-lukua varten olisi se, että sanan henkilöstö tilalle löydettäisiin joku parempi kuten esim. amerikkalainen "human resources" eli inhimilliset voimavarat.

Graafisen teollisuuden kanssa kilpailevat viestintävälineet

Tämän vuosikymmenen lopulla ja ensi vuosikymmenen alussakin graafisen teollisuuden pääkilpailijat tulevat olemaan radio ja televisio. Television rinnalle tulee 80-luvulla myös kaapelitelevisio, jonka tulevaisuus on Suomessa hyvin pitkälle riippuvainen sitä koskevasta lainsäädännöstä. Sen sijaan kuvalevyt, kuvakasetit ja mikrofilmit eivät tule merkittävästi vaikuttamaan graafisen teollisuuden kysyntään.

Avainkysymys tulevaisuutta tarkasteltaessa on jakelu. Jos painotuotteiden jakelukustannukset ja jakelun palvelutaso pystytään pitämään kilpailukykyisinä ovat kilpailumahdollisuudet verrattain hyvät. Jos tässä tapahtuu nykyiseen verrattuna tilanteen olennaista huononemista on radiolla ja televisiolla ja myös uusilla viestintävälineillä erinomaiset mahdollisuudet saada markkinaosuutta graafiselta teollisuudelta. Kuitenkin on huomattava, että graafisen teollisuuden kilpailukyky on ennen kaikkea riippuvainen graafisesta teollisuudesta itsestään. Jos teollisuus pystyy kehittymään siten, että se pystyy tuottamaan sellaisia palveluja ja sellaisia tuotteita, joita kuluttajat haluavat ja jotka kuluttajat pystyvät hankkimaan me voimme säilyttää markkinaosuutemme sekä kuluttajien että ilmoittajien osalta. Tässä suhteessa tulevaisuus on hyvin pitkälle riippuvainen meistä itsestämme, mutta tässä yhteydessä on huomattava, että se ei ole riippuvainen meidän omilla ehdoillamme, vaan asiakkaittemme ehdoilla.

Lopuksi

Jos edellisestä halutaan tehdä yhteenveto, niin voidaan todeta, että 80-luvulla graafisen teollisuuden osuus kansantuotteesta tai kulutusmenoista tulee pysymään jotakuinkin ennallaan. Graafisen teollisuuden kustannuskehityksestä tulee riippumaan, kuinka suuri volyymi meidän teollisuudellamme tulee olemaan. Teknologisesti ja henki-

löstöpoliittisesti suurimman muutoksen kohteena tulee olemaan tekstinvalmistus ja kuvanvalmistus. Voidaan pitää myös erittäin todennäköisenä, että lähinnä aikakauslehdistön piirissä alkanut toimialaratiointi tulee jatkumaan ja toisaalta laajenemaan siten, että myös painojen kesken tulee tapahtumaan sekä erikoistumista että suoranaista fusioitumista. Tämä tulee merkitsemään sitä, että tulevaisuudessa tulee olemaan periaatteessa vain suuria painoja ja sitten erittäin pieniä painoja lähinnä yksityistä painopalvelun kuluttajaa varten. Sen sijaan keski-suuret painot ainakin nykyisessä muodossaan tulevat häviämään, elleivät ne erikoistu ja tule suuriksi painoiksi joillakin erityisalueilla.

Lopuksi vielä toteaisin, että nykyisenä etujen ajamisen aikana on kaikilla graafisessa teollisuudessa työkentelevillä ainakin yksi yhteinen etu ja se on tämän teollisuuden oma etu. Jos me emme nyt aja, puolusta ja huolehdi tämän alan eduista, on meillä 80-luvulla paljon vähemmän etuja puolustettavana. □

Sopimukset ja luottamushenkilöt 31.12.1975

Graafisen Teollisuuden Työnantajaliiton ja Suomen Kirjatyöntekijäin Liiton välinen työehtosopimus — voimassa 31.3.1976 asti.

Graafisen Teollisuuden Työnantajaliiton ja Suomen Sanomalehtimiesten Liiton välinen työehtosopimus — voimassa 31.3.1977 asti.

Graafisen Teollisuuden Työnantajaliiton ja Suomen Teollisuustoimihenkilöiden Liiton välinen työehtosopimus — voimassa 31.3.1976 asti.

Suomen Työnantajain Keskusliiton ja Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliiton välinen runkosopimus — voimassa 31.1.1976 asti. Runkosopimukseen liittyvä Graafisen Teollisuuden Työnantajaliiton sekä Suomen Faktoriliiton ja Teknisten liiton välinen työehto- ja palkkasopimus — voimassa 31.3.1978 asti.

Graafisen Teollisuuden Työnantajaliiton ja Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliiton työehtosopimus — voimassa 31.3.1976 asti.

Graafisen Teollisuuden Työnantajaliiton ja Liiketyöntekijäin Liiton välinen työehtosopimus — voimassa 31.3.1976 asti.

Majoitus- ja ravitsemusliikkeiden työntekijöitä koskeva työehtosopimus — voimassa 31.1.1976 asti.

Kiinteistöalan talonmiehen työtä ja siivousta koskeva työehtosopimus — voimassa 31.1.1976 asti.

Luottamushenkilöt

Kirjatyöntekijät

Pääluottamusmies

Teuvo Hörkkö

Sanomalehtipaino

Varapääluottamusmies

Lauri Korhonen

Latomo

Lauri Korhonen

Stereotypia

Heikki Hartikainen

Kuvalaatta

Matti Siren

Rotaatio, päivävuoro

Voitto Salo

Rotaatio, yövuoro

Unto Lauronen

Postitus, päivävuoro

Anni Torkkeli

Postitus, yövuoro

Aune Karmaluoto

Kunnossapito

Pauli Vaahtera

Sanomapaino

Varapääluottamusmies

Mauri Auvinen

Hiomontie

Foto-lito

Johannes Tarnanen

Latomo

Tauno Holappa

Paino

Reijo Kolunkulma

Sitomo

Pekka Arjosaari

Postitus

Elisabeth Leinonen

17.3.1975 alkaen

Foto-lito

Jorma Tuuli

1.1.1976 alkaen

Paino

Tapani Helin

Postitus

Saima Helli

Strömbergintie

Latomo

Mauri Auvinen

Paino

Pertti Liinkangas

Sitomo

Martta Kaivola

1.1.1976 alkaen

Sitomo

Seija Palonen

Lomakepaino

Mauri Auvinen

Valimontie

Kunnossapito

Erkki Nevalampi

Toimitukselliset työntekijät

Pääluottamusmies

Leila Välkevirta

Varapääluottamusmies

Janne Virkkunen

Helsingin Sanomat

Janne Virkkunen

Ilta-Sanomat

Risto Lindstedt

Aikakauslehdet

Marja-Leena Tuppurainen

Lehtikuva Oy

pääluottamusmies

Ritva Ekroos

varapääluottamusmies

Kristina Wegelius

1.1.1976 alkaen

Varapääluottamusmies

Marja Honkanen

Helsingin Sanomat

Helena Ylänen

Lehtikuva Oy

varapääluottamusmies

Ari Ojala

Teollisuustoimihenkilöt

Pääluottamusmies

Irma Seppälä

Varapääluottamusmies

Lauri Koski

Tilausliikenneosasto

Ritva Marjanen

Uudenmaankatu

Ritva Suokas

Keskusta

Sinikka Nyman

Pitäjänmäki

Irma Seppälä

Asiakaspalvelukonttorit,

asioimistot, jakelukonttorit

Kirsti Vesterinen

Levikkiosasto, tilausedustajat

Simo Nyroos

1.1.1976 alkaen

Uudenmaankatu ja

Vuokko Pekkala

Eteläesplanadi

Kirja- ja aikakauslehtiryhmä

Iris Lindman

Levikkiosasto, tilausedustajat

Timo Vakkari

Tekniset toimihenkilöt

Neuvotteleva yhdysmies	Aarni Pitkänen
Neuvottelevan yhdysmiehen varamies	Veikko Koskinen
Sanomalehtipaino yhdysmies	Aarni Pitkänen
Sanomapaino/Hiomontie yhdysmies	Runar Böhling
Sanomapaino/Strömbergintie yhdysmies	Veikko Koskinen

Auto- ja kuljetusala

Pääluottamusmies	Kullervo Ahola
Päivävuoro	Kullervo Ahola
Yövuoro	Viljo Auer

1.1.1976 alkaen	
Pääluottamusmies	Urho Pekkinen
Yövuoro	Urho Pekkinen

Jakajat

Helsingin sopimusalueella

Pääluottamusmies	Helvi Hohteri
Varapääluottamusmies	Aino Ikonen
Tikkurila	Kerttu Bordi
Kerava	Salme Vehkalahti
Korso	Eira Salonen

Mualla maassa

Hyvinkää	Hilda Ahvonen
Hämeenlinna	Saara Aaltonen
Imatra	Eeva Toikka
Järvenpää	Anneli Tolmunen
Lahti	Anni Vilen
Lappeenranta	Helvi Hyypiä
Rauma	Kirsti Kanerva
Riihimäki	Mirjam Kerminen
Tampere	Inkeri Manninen

9.3.1975 alkaen	
Varapääluottamusmies	Silkka Piironen

1.1.1976 alkaen	
Hämeenlinna	Inga Heikintupa
Riihimäki	Helvi Tikka

Johtajisto 31. 12. 1975

AATOS ERKKO, toimitusjohtaja
VÄINÖ J. NURMIMAA, varatoimitusjohtaja,
sanomalehtiryhmän johtaja
TEO MERTANEN, Helsingin Sanomain vastaava
päätoimittaja

JAAKKO HANNUKSELA, suunnittelu- ja kehitys-
ryhmän johtaja
MATTI PELTONEN, aikakauslehti- ja kirjaryhmän johtaja
JAAKKO RAURAMO, Sanomapainon johtaja,
sanomalehtiryhmän tuotannonjohtaja
MARTTI TERÄSALMI, hallinto- ja talousryhmien johtaja

SAKARI ALMI, Sanomalehtiryhmän markkinointijohtaja
MATTI HUOPANIEMI, sanomalehtiryhmän levikkijohtaja
JUHANA PERKKI, kustannusjohtaja, johtokunnan sihteeri
MATTI SALMINEN, sanomalehtiryhmän tekninen johtaja
ALEKSIS STENVALL, Sanomapainon markkinointijohtaja
PERTTI PUOLAKKA, Sanomapainon suunnittelujohtaja
KYÖSTI NUOTIO, aikakauslehti- ja kirjaryhmä,
erikoistuotteet
PAUL STRANDÉN, apulaishallintojohtaja

Päätoimittajat

Helsingin Sanomat
TEO MERTANEN, vastaava
HEIKKI TIKKANEN
KEIJO KYLÄVAARA

Ilta-Sanomat:
MARTTI HUHTAMÄKI

Me naiset: KERTTU SAARELA
Aku Ankka: ALLI PELTONEN
Viikkosanomat: JALMARI TORIKKA 31. 12. 75 saakka
Kodin Kuvalehti: MAIRE VARHELA
Suuri Käsityökerho: MAIRE VARHELA

Tämä vuosikertomus on ladottu
Linotron 505 C valolatomakoneella
Kirjaintyyppinä 9'/9' Helvetica
Painopaperina on käytetty Puuvapaata offsetpainopaperia 120 g/m² sekä
kansissa Ensocoat postikorttikartonkia 230 g/m²
Painoasu Jorma Laakso

Painettu Sanomapainossa
Helsinki 1976

